નાગજી ભૂદરની પોળ—અમદાવાદનિવાસી
સ્વ. શેઠ ભોગીલાલ વાડીલાલ તરફથી ભેટ

પ્રાચીન સજ્ઝાય કર્ણિકા

આચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયદાનસૂરીશ્વરજી જૈન ગ્રન્થમાળા તરફથી
— ગ્રન્થાંક ૧૭ તરીકે પ્રસિદ્ધ કરનાર —
માસ્તર હીરાલાલ રણછોડભાઈ : ગોપીપુરા : સુરત

પૂ. આચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયદાનસૂરીશ્વરજી જૈન ગ્રન્થમાલા

: ગ્રન્થાંક ૧૭ :

પ્રાચીન સજઝાય કર્ણિકા

વીર સં. ૨૪૬૬
વિક્રમ સં. ૧૯૯૬
પ્રથમ આવૃત્તિ
નકલ ૧૦૦૦
મૂલ્ય : બે આના

: પ્રકાશક :

માસ્તર હીરાલાલ રણછોડભાઈ, ઑ. સે.

પૂ. આ. શ્રી વિજયદાનસૂરીશ્વરજી જૈન ગ્રન્થમાલા

ગોપીપુરા—સુરત.

—: વિષયાનુક્રમ :—

વિષય.	કર્તા.	પૃષ્ઠ.
સડસઠ બોલની	ઉ. શ્રી જશવિજયજી.	૧ થી ૧૧
અઢાર પાપસ્થાનકની	”	૧૧ થી ૨૮
આઠ દૃષ્ટિની	”	૨૯ થી ૩૮
બાર ભાવનાની	ઉ. શ્રી સકલચંદજી.	૩૯ થી ૫૨
બાર ભાવનાની	શ્રી જયસોમ મુનિ.	૫૩ થી ૬૬
નવ વાડની	શ્રી મેરૂવિજયજી.	૬૭ થી ૭૨
નવ વાડની	શ્રી ઉદયરત્નજી.	૭૩ થી ૭૮
શીયલની	શ્રી પદ્મવિજયજી.	૭૯ થી ૮૦

—: શુદ્ધિ પત્રક :—

પૃષ્ઠ	પંક્તિ	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૧	૩	સજ્જાય	સઝ્ઝાય
૮	૧૬	કરી મન	મન કરી
૨૩	૬	ભૂંડો	ભૂંડો
૨૪	૨૩	સુ	સું
૪૮	૫	તેન	તેમ

આ પુસ્તકનાં ૧ થી ૮૦ પાનાં શ્રી મહેન્દ્ર પ્રી. પ્રેસ, રતનપોળ, અમદાવાદમાં છોટાલાલ બાલચંદ દોસીએ છાપ્યાં. ઉપલાં બે પાનાં, પુંઠુ તથા ફોટો શ્રી વીરવિજય પ્રી. પ્રેસ, રતનપોળ, અમદાવાદમાં શા. કેશવલાલ સાંકળચંદે છાપેલ છે.

નાગજી ભૂદરની પોળ–અમદાવાદનિવાસી

સ્વ. શેઠ ભોગીલાલ વાડીલાલ

જન્મ : વિ. સં. ૧૯૬૦ આસો વ. ૩

મૃત્યુ : વિ સં ૧૯૯૫ જેઠ શુ. ૯

આ ભાઈના પુણ્યાર્થે શ્રી જિર્ણોદ્ધાર, શ્રી સાધારણ આદિ ખાતે ૭ હજાર રૂપીઆ વાપરવાનું નિશ્ચિત થયું હતું. તેમના સ્વર્ગવાસ પછી તેમની મીલ્કતમાંથી બીજા પણ રૂા. ૪૨૪૬ મળી કુલ રૂા ૧૦૨૪૬ આ ભાઇના શ્રેય નિમિત્તે ખર્ચાયા છે.

ॐ

श्रीचिन्तामणिपार्श्वनाथाय नमः

પ્રાચીન સજ્જાય કર્ણિકા.

મહોપાધ્યાય

શ્રીમદ્ યશોવિજયજી વાચક વિરચિત
સમકિતના સડસઠ બોલની સજ્ઝાય.

દૂહા.

સુકૃતવલ્લિ-કાદંબિની, સમરી સરસ્વતી માત;
સમકિત સડસઠ બોલની, કહીશું મધુરી વાત. ૧
સમકિતદાયક ગુરૂતણો, પચ્ચુવયાર ન થાય;
ભવ કોડાકોડે કરી, કરતાં સર્વ ઉપાય. ૨
દાનાદિક કિરિયા ન દિયે, સમકિત વિણુ શિવશર્મ;
તે માટે સમકિત વડું, જાણો પ્રવચનમર્મ. ૩
દર્શનમોહવિનાશથી, જે નિર્મલ ગુણઠાણુ;
તે નિશ્ચય સમકિત કહ્યું, તેહનાં એ અહિઠાણુ. ૪

ઢાલ-પહેલી.

[વીરજીનેશ્વર ઉપદિશે-એ દેશી.]

ચઉ સદ્દહણા તિ લિંગ છે, દશવિધ વિનય વિચારો રે;
ત્રણ શુદ્ધિ પણ દૂષણ, આઠ પ્રભાવક ધારો રે. ૫

હરિગીત છંદ.

પ્રભાવક અડ પંચ ભૂષણ, પંચ લક્ષણ જાણીએ,
ષટ જયણા ષટ આગાર ભાવના, છવ્વિહા મન આણીએ;
ષટ્ ઠાણ સમકિતતણા સડસઠ, ભેદ એહ ઉદાર એ,
એહનો તત્ત્વવિચાર કરતાં, લહીજે ભવપાર એ. ૬

ઢાલ.

ચઉવિહ સદ્દહણા તિહાં, જીવાદિક પરમત્થો રે;
પ્રવચનમાંહિ જે ભાખિયા, લીજે તેહનો અત્થો રે. ૭

હરિગીત છંદ.

તેહનો અર્થ વિચાર કરીએ, પ્રથમ સદ્દહણા ખરી,
બીજી સદ્દહણા તેહના જે, જાણ મુનિ ગુણ જવહરી;
સંવેગ રંગ–તરંગ ઝીલે, માર્ગ શુદ્ધ કહે બુધા,
તેહની સેવા કીજીએ જીમ, પીજીએ સમતાસુધા. ૮

ઢાલ.

સમકિત જેણે ગ્રહી વમ્યું, નિન્હવ ને અહાછન્દા રે;
પાસત્થા ને કુશીલિયા, વેષવિડંબક મંદા રે. ૯

હરિગીત છંદ.

મંદા અનાણી દૂરે છંડો, ત્રીજી સદ્દહણા ગ્રહી,
પરદર્શનીનો સંગ તજીએ, ચોથી સદ્દહણા કહી;
હીણાતણો જે સંગ ન તજે, તેહનો ગુણ નવિ રહે,
જ્યું જલધિ–જલમાં ભલ્યું ગંગા–નીર લૂણપણું લહે. ૧૦

ઢાલ-બીજી.

[જંબુદ્રીપના ભરતમાં રે–એ દેશી.]

ત્રણ લિંગ સમકિત તણાં રે, પહિલું શ્રુતઅભિલાષ;
જેહથી શ્રોતા રસ લહે રે, જેહવો સાકર દ્રાખ રે–
પ્રાણી ! ધરીએ સમકિત રંગ,
જિમ લહીએ સુખ અભંગ રે–પ્રાણી ! ૧૧
તરૂણ સુખી સ્ત્રી પરિવર્યો રે, ચતુર સુણે સુરગીત;
તેહથી રાગે અતિઘણે રે, ધર્મ સુણ્યાની રીત રે. પ્રાણી ! ૧૨
ભૂખ્યો અટવી ઉતર્યો રે, જિમ દ્વિજ ઘેબર ચંગ;
ઇચ્છે તિમ જે ધર્મને રે, તેહિજ બીજું લિંગ રે. પ્રાણી ! ૧૩
વૈયાવચ્ચ ગુરૂદેવનું રે, ત્રીજું લિંગ ઉદાર;
વિદ્યાસાધક પરે કરે રે, આળસ નવિય લગાર રે. પ્રાણી ! ૧૪

ઢાલ-ત્રીજી.

[સમકિતનું મૂલ જાણીએ જી–એ દેશી.]

અરિહંત તે જિન વિચરતાજી, કર્મ ખપી હુઆ સિદ્ધ,
ચેઇય જીનપડિમા કહીજી, સૂત્ર સિદ્ધાંત પ્રસિદ્ધ;
ચતુર નર ! સમજો વિનયપ્રકાર,
જિમ લહીએ સમકિત સાર–ચતુર૦ ૧૫
ધર્મ ક્ષમાદિક ભાખિઓજી, સાધુ તેહના રે ગેહ;
આચારજ આચારનાજી, દાયક નાયક જેહ. ચતુર૦ ૧૬
ઉપાધ્યાય તે શિષ્યનેજી, સૂત્ર ભણાવણહાર;
પ્રવચન સંઘ વખાણીએજી, દરિસણ સમકિત સાર. ચતુર૦ ૧૭
ભગતિ બાહ્ય પ્રતિપત્તિથીજી, હૃદયપ્રેમ બહુમાન;
ગુણથુતિ અવગુણ ઢાંકવાજી, આશાતનની હાણ. ચતુર૦ ૧૮

પાંચ ભેદે એ દશ તણોજી, વિનય કરે અનુકૂલ;
સીંચે તેહ સુધારસેજી, ધર્મવૃક્ષનું મૂલ. ચતુર૦ ૧૯

ઢાલ-ચોથી.

[ધોબીડા તું ધોજે મનનું ધોતીયું રે-એ દેશી.]

ત્રણ શુદ્ધિ સમકિત તણી રે, તિહાં પહિલી મન-શુદ્ધિ રે;
શ્રીજિન ને જિનમત વિના રે, જૂઠ સકલ એ બુદ્ધિ રે.
ચતુર ! વિચારો ચિત્તમાં રે૦ ૨૦
જીનભગતે જે નવિ થયું રે, તે બીજાથી કેમ થાય રે ?
એવું જે મુખે ભાખીએ રે, તે વચન-શુદ્ધિ કહેવાય રે. ચ૦ ૨૧
છેદ્યો ભેદ્યો વેદના રે, જે સહેતો અનેક પ્રકાર રે;
જિન વિણ પર સુર નવિ નમે રે,
તેહની કાયા-શુદ્ધિ ઉદાર રે. ચ૦ ૨૨

ઢાલ-પાંચમી.

[કડવાં ફલ છે ક્રોધનાં-એ દેશી.]

સમકિત-દૂષણ પરિહરો, જેહમાં પહિલી છે શંકા રે;
તે જિનવચનમાં મત કરો, જેહને સમ નૃપ રંકા રે.
સમકિત દૂષણ પરિહરો૦ ૨૩
કંખા કુમતની વાંછના, બીજું દૂષણ ત્યજીએ;
પામી સુરતરૂ પરગડો, કિમ બાઉલ ભજીએ ? સમ૦ ૨૪
સંશય ધર્મનાં ફલતણો, વિતિગિચ્છા નામે;
ત્રીજું દૂષણ પરિહરો, નિજ શુભ પરિણામે. સમ૦ ૨૫
મિથ્યામતિ-ગુણ-વર્ણનો, ટાળો ચોથો દોષ;
ઉનમારગી થુણતાં હુવે, ઉનમારગ-પોષ. સમ૦ ૨૬

પાંચમો દોષ મિથ્યા મતિ—પરિચય નવિ કીજે;
ઇમ શુભમતિઅરવિંદની, ભલી વાસના લીજે. સમ૦ ૨૭

ઢાલ-છઠ્ઠી.

[અભિનંદન જિન દરિસણ તરસીએ-એ દેશી.]

આઠ પ્રભાવક પ્રવચનના કહ્યા, **પાવયણી** ધુરિ જાણ;
વર્ત્તમાનશ્રુતના જે અર્થનો, પાર લહે ગુણખાણ.
ધન ધન શાસન મંડન મુનિવરા૦ ૨૮
ધર્મકથી તે બીજો જાણીએ, **નંદિષેણ** પરે જેહ;
નિજ ઉપદેશે રે રંજે લોકને, ભંજે હૃદયસંદેહ. ધન૦ ૨૯
વાદી ત્રીજો રે તર્કનિપુણ ભણ્યો, **મલ્લવાદી** પરે જેહ;
રાજદ્વારે જયકમલા વરે, ગાજંતો જીમ મેહ. ધન૦ ૩૦
ભદ્રબાહુ પરે જેહ નિમિત્ત કહે, પરમત જીપણ કાજ;
તેહ **નિમિત્તી**રે ચોથો જાણીએ, શ્રીજિનશાસનરાજ. ધન૦ ૩૧
તપ ગુણ ઓપે રે રોપે ધર્મને, ગોપે નવિ જિનઆણ;
આસ્રવ લોપે રે નવિ કોપે કદા, પંચમ **તપસી** તે જાણ. ધન૦ ૩૨
છઠ્ઠો **વિદ્યા** રે **મંત્ર**તણો બલી, જિમ શ્રી **વયર** મુણિંદ;
સિદ્ધ સાતમો રે અંજનયોગથી, જિમ **કાલિક** મુનિચંદ.
ધન૦ ૩૩
કાવ્ય સુધારસ મધુર અર્થ ભર્યાં, ધર્મહેતુ કરે જેહ;
સિદ્ધસેન પરે રાજા રીઝવે, અટ્ઠમ વર **કવિ** તેહ. ધન૦૩૪
જબ નવિ હોવે પ્રભાવક એહવા, તવ વિધિપૂર્વ અનેક;
જાત્રા પૂજાદિક કરણી કરે, તેહ પ્રભાવક છેક. ધન૦ ૩૫

ઢાલ-સાતમી.

[સતીય સુભદ્રાની દેશી.]

સોહે સમકિત જેહથી, સખિ! જિમ આભરણે દેહ;
ભૂષણ પાંચ તે મન વસ્યાં,
સખિ! મન વસ્યાં તેહમાં નહિ સંદેહ.
મુજ સમકિતરંગ અચલ હોજો રે૦ ૩૬
પહિલું કુશલપણું તિહાં, સખિ! વંદન ને પચ્ચક્ખાણ;
કિરિયાનો વિધિ અતિ ઘણો,
સખિ! અતિ ઘણો આચરે તેહ સુજાણ. મુજ૦ ૩૭
બીજું તીરથસેવના, સખિ! તીરથ તારે જેહ;
તે ગીતારથ મુનિવરા, સખિ! તેહશું કીજે નેહ. મુજ૦ ૩૮
ભગતિ કરે ગુરુદેવની, સખિ! ત્રીજું ભૂષણ હોય;
કિણહિ ચલાવ્યો નવિ ચલે,
સખિ! ચોથું એ ભૂષણ જોય. મુજ૦ ૩૯
જિનશાસનઅનુમોદના, સખિ! જેહથી બહુ જન હુંત;
કીજે તેહ પ્રભાવના, સખિ! પાંચમું ભૂષણ ખંત. મુજ૦ ૪૦

ઢાલ-આઠમી.

[ધર્મ જિનેશ્વર ગાઉં રંગશું-એ દેશી.]

લક્ષણ પાંચ કહ્યાં સમકિતતણાં,
ધુર ઉપશમ અનુકૂલ; **સુગુણનર!**
અપરાધીશું પણ નવિ ચિત્તથકી, ચિંતવીએ પ્રતિકૂલ. **સુગુણનર!**
શ્રી જિનભાષિત વચન વિચારીએ૦ ૪૧
સુરનરસુખ જે દુઃખ કરી લેખવે, વંછે શિવસુખ એક; સુ૦
બીજું લક્ષણ તે અંગીકરે, સાર સંવેગશું ટેક. સુ૦ શ્રી૦ ૪૨

નારક ચારક સમ ભવ ઉભગ્યો, તારક જાણીને ધર્મ; સુ૦
ચાહે નિકલવું નિર્વેદ તે, ત્રીજું લક્ષણ મર્મ. સુ૦ શ્રી૦ ૪૩
દ્રવ્યથકી દુઃખિયાની જે દયા, ધર્મહીણાની રે ભાવ; સુ૦
ચોથું લક્ષણ અનુકંપા કહી, નિજ શક્તે મન લાવ. સુ૦
શ્રી૦ ૪૪
જે જિનભાખ્યું તે નહિ અન્યથા, એહવો જે દૃઢ રંગ; સુ૦
તે આસ્તિકતા લક્ષણ પાંચમું, કરે કુમતિનો એ ભંગ. સુ૦
શ્રી૦ ૪૫

ઢાલ-નવમી.

[ત્રીજે ભવ વરસ્થાનક તપ કરી—એ દેશી.]

પરતીર્થી પરના સુર તેણે, ચૈત્ય ગ્રહ્યાં વલી જેહ;
વંદન પ્રમુખ તિહાં નવિ કરવું, તે જયણા ષટ ભેય રે.
ભવિકા ! સમકિત યતના કીજે૦ ૪૬
વંદન તે કરયોજન કહિએ, નમન તે શીશ નમાડચે;
દાન ઇષ્ટ અન્નાદિક દેવું, ગૌરવ ભગતિ દેખાડચે રે. ભ૦ ૪૭
અનુપ્રદાન તે તેહને કહીએ, વાર વાર જે દાન;
દોષ કુપાત્રે પાત્રમતિએ, નહિ અનુકંપા માન રે. ભ૦ ૪૮
અણબોલાયે જેહ બોલવું, તે કહિએ આલાપ;
વાર વાર આલાપ જે કરવો, તે કહીએ સંલાપ રે. ભ૦ ૪૯
એ જયણાથી સમકિત દીપે, વલી દીપે વ્યવહાર;
એહમાં પણ કારણથી જયણા, તેહના અનેક પ્રકાર રે. ભ૦ ૫૦

ઢાલ-દશમી.

[લલનાની દેશી.]

શુદ્ધ ધર્મથી નવિ ચલે, અતિ દઢ ગુણ આધાર લલના;
તો પણ જે નહિ એહવા, તેહને એ આગાર લલના. ૫૧
બોલ્યું તેહવું પાલીએ, દંતીદંત સમ બોલ લલના;
સજ્જન ને દુર્જનતણા, કચ્છપ કોટિને તોલ લલના. બો૦ ૫૨
રાજા નગરાદિક ધણી, તસ શાસન અભિયોગ લલના;
તેહથી કાર્તિકની પરે, નહિ મિથ્યાત્વસંયોગ લલના. બો૦ ૫૩
મેલો જનનો ગણ કહ્યો, બલ ચોરાદિક જાણ લલના;
ક્ષેત્રપાલાદિક દેવતા, તાતાદિક ગુરૂ ઠાણ લલના. બો૦ ૫૪
વૃત્તિ દુર્લભ આજીવિકા, તે ભીષણકાંતાર લલના;
તે હેતે દૂષણ નહિ, કરતાં અન્ય આચાર લલના. બો૦ ૫૫

ઢાલ-અગીયારમી.

[જિન જન્મ્યાજી, જિણ વેલા જનની ઘરે-એ દેશી.]

ભાવીજે રે, સમકિત જેહથી રૂઅડું,
તે ભાવના રે, ભાવો કરી મન પરવડું;
જો સમકિત રે, તાજું સાજું મૂલ રે,
તો વ્રતતરૂ રે, દીએ શિવફલ અનુકૂલ રે. ૫૬

હરિગીત છંદ.

અનુકૂલ મૂલ રસાલ સમકિત, તેહ વિણ મતિઅંધ રે,
જે કરે કિરિયા ગર્વભરિયા, તેહ જૂઠો ધંધ રે;
એ પ્રથમ ભાવન ગુણો રૂડી, સુણો બીજી ભાવના,
બારણું સમકિત ધર્મપુરનું, એહવી તે પાવના. ૫૭

ઢાલ

ત્રીજી ભાવના રે, સમકિતપીઠ જો દૃઢ સહી,
તો મોટો રે, ધર્મપ્રાસાદ ડગે નહી;
પાયે ખોટે રે, મોટે મંડાણ ન શોભીએ,
તેણે કારણ રે, સમકિતશું ચિત્ત થોભીએ. ૫૮

હરીગીત છંદ.

થોભીએ ચિત્ત નિત એમ ભાવી, ચોથી ભાવના ભાવીએ,
સમકિત નિધાન સમસ્ત ગુણનું, એહવું મન લાવીએ;
તે વિના છૂટા રત્નસરિખા, મૂલ ઉત્તર ગુણ સવે,
કિમ રહે ? તાકે જેહ હરવા, ચોર જોર ભવો ભવે. ૫૯

ઢાલ.

ભાવો પંચમી રે, ભાવના શમ દમ સાર રે,
પૃથ્વી પરે રે, સમકિત તસ આધાર રે;
છટ્ઠી ભાવના રે, સમકિતભાજન જો મલે,
શ્રુત શીલનો રે, તો રસ તેહમાંથી નવિ ઢલે. ૬૦

હરિગીત છંદ.

નવિ ઢલે સમકિતભાવના રસ, અમીય સમ સંવરતણો,
ષટ ભાવના એ કહી એહમાં, કરો આદર અતિ ઘણો;
ઇમ ભાવતાં પરમાર્થ જલનિધિ, હોય નિત્ય ઝકઝોલ એ,
ઘન પવન પુણ્ય પ્રમાણ પ્રગટે, ચિદાનંદ કલ્લોલ એ. ૬૧

ઢાલ-બારમી.

[આતમ ભક્તિ મલ્યા કેઇ દેવા—એ દેશી.]

ઠરે જિહાં સમકિત તે થાનક, તેહનાં ષટવિધ કહીએ રે,
તિહાં પહિલું થાનક ‘છે ચેતન–લક્ષણ આતમ’ લહીએ રે;

ખીરનીરપરે પુદ્ગલમિશ્રિત, પણ એહથી છે અલગો રે,
અનુભવ હંસચંચૂ જો લાગે, તો નવિ દીસે વલગો રે. ૬૨
બીજું થાનક 'નિત્ય આતમા', જે અનુભૂત સંભારે રે,
બાલકને સ્તનપાનવાસના, પૂરવભવ અનુસારે રે;
દેવ મનુજ નરકાદિક તેહના, છે અનિત્ય પર્યાય રે,
દ્રવ્યથકી અવિચલિત અખંડિત, નિજ ગુણ આતમરાય રે. ૬૩
ત્રીજું સ્થાનક 'ચેતન કર્તા', કર્મતણે છે યોગે રે,
કુંભકાર જિમ કુંભતણો જગ, દંડાદિકસંયોગે રે;
નિશ્ચયથી નિજ ગુણનો કર્તા, અનુપચરિત વ્યવહારે રે,
દ્રવ્યકર્મનો નગરાદિકનો, તે ઉપચાર પ્રકારે રે. ૬૪
ચોથું થાનક 'ચેતન ભોક્તા,' પુણ્ય પાપ ફલકેરો રે,
વ્યવહારે નિશ્ચય નય દષ્ટે, ભુંજે નિજ ગુણ નેરો રે;
પાંચમું થાનક 'છે પરમ પદ,' અચલ અનંત સુખવાસો રે,
આધિ વ્યાધિ તન મનથી લહીએ,
તસ અભાવે સુખ ખાસો રે. ૬૫
છટ્ઠું થાનક 'મોક્ષતણો છે, સંજમ જ્ઞાન ઉપાયો' રે,
જો સહેજે લહીએ તો સઘલે, કારણ નિષ્ફલ થાયો રે;
કહે જ્ઞાનનય જ્ઞાનજ સાચું, તે વિણ જૂઠી કિરિયા રે,
ન લહે રૂપું રૂપું જાણી, સીપ ભણી જે ફિરિયા રે. ૬૬
કહે કિરિયાનય કિરિયા વિણ જે, જ્ઞાન તેહ શું કરશે રે ?
જલ પેસી કર પદ ન હલાવે, તારૂ તે કિમ તરશે રે ?
દૂષણ ભૂષણ છે ઇહાં બહુલાં, નય એકેકને વાદે રે,
સિદ્ધાંતી તે બેહુ નય સાધે, જ્ઞાનવંત અપ્રમાદે રે. ૬૭

ઇણિ પરે સડસઠ બોલ વિચારી, જે સમકિત આરાહે રે,
રાગદ્વેષ ટાલી મન વાલી, તે શમસુખ અવગાહે રે;
જેહનું મન સમકિતમાં નિશ્ચલ, કોઇ નહિ તસ તોલે રે,
શ્રીનયવિજય વિબુધ પય સેવક, વાચક**જસ** ઇમ બોલે રે. ૬૮

ઇતિ શ્રી સમકિતના સડસઠ બોલની સજ્ઝાય સંપૂર્ણ.

મહોપાધ્યાય શ્રીમદ યશોવિજયજી વાચક વિરચિત અઢાર પાપસ્થાનકની સજ્ઝાય.

૧–હિંસા પાપસ્થાનકની સજ્ઝાય.

[કપૂર હોયે અતિ ઉજ્જલું રે–એ દેશી.]

પાપસ્થાનક પહિલું કહ્યું રે, હિંસા નામે દુરંત;
મારે જે જગ જીવને રે, તે લહે મરણ અનંત રે.
પ્રાણી ! જિનવાણી ધરો ચિત્ત૦ ૧
માતપિતાદિ અનંતના રે, પામે વિયોગ તે મંદ;
દારિદ્ર દોહગ નવિ ટલે રે, મિલે ન વલ્લભ વૃંદ રે. પ્રાણી ! ૨
હોય વિપાકે દશગણું રે, એક વાર કિયું કર્મ;
શત સહસ્ર કોડી ગમે રે, તીવ્ર ભાવના મર્મ રે પ્રાણી ! ૩
મર કહેતાં પણ દુઃખ હુએ રે, મારે કિમ નવિ હોય ?
હિંસાભગિની અતિ બૂરી રે, વૈશ્વાનરની જોય રે પ્રાણી ! ૪
તેહને જોરે જે હુઆ રે, રૌદ્ર ધ્યાન પ્રમત્ત;
નરકઅતિથિ તે નૃપ હુઆ રે,
જિમ **સુભૂમ બ્રહ્મદત્ત** રે. પ્રાણી ! ૫
રાય વિવેક કન્યા ક્ષમા રે, **પરણાવે જસ** સાંચ;
તેહથકી દૂરે ટલે રે, હિંસા નામ બલાય રે. પ્રાણી ! ૬

૨–મૃષાવાદ પાપસ્થાનકની સજ્ઝાય.

[લાછલદે માત મલ્હાર–એ દેશી.]

બીજું પાપનું સ્થાન, મૃષાવાદ દુર્ધ્યાન;
આજ હો છંડો રે ભવી! મંડો ધર્મશું પ્રીતડી જી. ૧
વેર ખેદ અવિશ્વાસ, એહથી દોષ અભ્યાસ;
આજ હો થાયે રે નવિ જાયે, વ્યાધિ અપથ્યથી જી. ૨
રહેવું કાલિકસૂરિ, પરિજન વચન તે ભૂરિ;
આજ હો સહિવું રે નવિ કહિવું, જૂઠ ભયાદિકે જી. ૩
આસન ધરત આકાશ, વસુ નૃપ હુઓ સુપ્રકાશ;
આજ હો જૂઠે રે સુર રૂઠે, ઘાલ્યો રસાતલે જી. ૪
જે સત્ય વ્રત ધરે ચિત્ત, તે હોય જગમાં પવિત્ત;
આજ હો તેહને રે નવિ ભય, સુર–વ્યંતર–યક્ષથી જી. ૫
જે નવિ ભાખે અલીક, બોલે હાવું ઠીક;
આજ હો ટેકે રે સુવિવેકે, સુયશ તે સુખ વરે જી. ૬

૩–અદત્તાદાન પાપસ્થાનકની સજ્ઝાય.

(નિંદરડી વેરણ હુઇ રહી–એ દેશી.)

ચોરી વ્યસન નિવારીએ, પાપસ્થાનક હો ત્રીજું કહ્યું ઘોર કે;
ઇહભવ પરભવ દુઃખ ઘણા,
એહ વ્યસને હો પામે જગ ચોર કે. ચોરી૦ ૧
ચોર તે પ્રાયે દરિદ્રી હુએ, ચોરીથી હો ધન ન ઠરે નેટ કે;
ચોરનો કોઇ ધણી નહિં,
પ્રાયે ભૂખ્યું હો રહે ચોરનું પેટ કે. ચોરી૦ ૨

જિમ જલમાંહી નાંખીયે, તલે આવે હો જલને અયગોલ કે;
ચોર કઠોર કરમ કરી,
જાય નરકે હો તિમ નિપટ નિટોલ કે. ચોરી૦ ૩
નાઠું પડયું વલી વિસર્યું, રહ્યું રાખ્યું હો થાપણ કર્યું જેહ કે;
તૃણ તુસ માત્ર ન લીજીએ,
અણદીધું હો કિહાં કોઇનું તેહ કે. ચોરી૦ ૪
દૂરે અનર્થ સકલ ટલે, મિલે વ્હાલા હો સઘલે જશ થાય કે;
સુરસુખનાં હુએ ભેટણાં,
વ્રત ત્રીજું હો આવે જસ દાય કે. ચોરી૦ ૫
ચોરપણું ત્યજી દેવતા, હોયે નિશ્ચલ હો રોહિણીયો જેમ કે;
એ વ્રતથી **જસ** સુખ લહે,
વલી પ્રાણી હો વહે પુણ્યશું પ્રેમ કે. ચોરી૦ ૬

૪–અબ્રહ્મચર્ય પાપસ્થાનકની સજ્ઝાય.

[તુમે બહુ મિત્રી રે સાહિબા–એ દેશી.]

પાપસ્થાનક ચોથું વરજીએ, દુર્ગતિમૂલ અબંભ;
જગ સવિ મૂંઝયો છે એહમાં, છંડે તેહ અચંભ. પાપ૦ ૧
રૂડું લાગે રે એ ધુરે, પરિણામે અતિ ક્રૂર;
ફલ કિંપાકના સારિખું, વરજે સજ્જન દૂર. પાપ૦ ૨
અધર વિદ્રુમ સ્મિત ફૂલડાં, કુચફલ કઠિન વિશાલ;
રામા દેખી ન રાચિયે, એ વિષવેલિ રસાલ. પાપ૦ ૩
પ્રબલ જ્વલિત અય–પૂતલી, આલિંગન ભલું તંત;
નરક–દુવાર નિતંબિની, જઘન સેવન એ દુરંત. પાપ૦ ૪

દાવાનલ ગુણ-વન તણો, કુલ મશીકૂર્ચક એહ;
રાજધાની મોહરાયની, પાતક કાનન મેહ. પાપ૦ ૫
પ્રભુતાએ હરિ સારિખો, રૂપે મયણ અવતાર;
સીતાએ રે રાવણ યથા, છંડો પર નર નાર. પાપ૦ ૬
દશ શિર રણમાંહે રોલવ્યાં, રાવણ વિવશ અબંભ;
રામે ન્યાયે રે આપણો, રોપ્યો જગ જયથંભ. પાપ૦ ૭
પાપ બંધાયે રે અતિ ઘણાં, સુકૃત સકલ ક્ષય જાય;
અબ્રહ્મચારીનું ચિંતવ્યું, કદીય સફલ નવિ થાય. પાપ૦ ૮
મંત્ર ફલે જગ જસ વધે, દેવ કરે રે સાન્નિદ્ધ;
બ્રહ્મચર્ય ધરે જે નરા, તે પામે નવનિધ. પાપ૦ ૯
શેઠ **સુદર્શનને** ટલી, શૂલી સિંહાસન હોય;
ગુણ ગાયે ગગને રે દેવતા, મહિમા શીયલનો જોય. પાપ૦ ૧૦
મૂલ ચારિત્રનું એ ભલું, સમકિત વૃદ્ધિ નિદાન;
શીલ સલીલ ધરે જિકે, તસ હુએ **સુજસ** વખાણ. પાપ૦ ૧૧

૫—પરિગ્રહ પાપસ્થાનકની સજ્ઝાય.

[સુમતિ સદા દિલમાં ધરો—એ દેશી.]

પરિગ્રહ મમતા પરિહરો, પરિગ્રહ દોષનું મૂલ; **સલૂણે**૦
પરિગ્રહ જેહ ધરે ઘણો, તસ તપ જપ પ્રતિકૂલ. સ૦ પ૦ ૧
નવિ પલટે મૂલ રાશિથી, માર્ગી કદિય ન હોય; સ૦
પરિગ્રહ ગ્રહ છે અભિનવો, સહુને દીએ દુઃખ સોય. સ૦ પ૦ ૨
પરિગ્રહ મદ ગુરૂઅત્તણે, ભવમાંહી પડે જંત; સ૦
યાનપાત્ર જિમ સાયરે, ભારાક્રાંત અત્યંત. સ૦ પ૦ ૩
જ્ઞાનધ્યાન હયગયવરે, તપ જપ શ્રુત પરતંત; સ૦
છોડે શમ પ્રભુતા લહે, મુનિ પણ પરિગ્રહવંત. સ૦ પ૦ ૪

પરિગ્રહ ગ્રહ વશે લિંગિયા, લેઈ કુમતિરજ સીસ; સ૦
જિમ તિમ જગ લવતા ફિરે, ઉનમત્ત હુઇ નિશદીસ.સ૦૫૦૫
તૃપતો ન જીવ પરિગ્રહે, ઇંધિણથી જિમ આગ; સ૦
તૃષ્ણાદાહ તે ઉપશમે, જલ સમ જ્ઞાન વૈરાગ. સ૦ ૫૦ ૬
તૃપતો **સગર** સુતે નહિ, ગોધનથી **કુચીકર્ણ**; સ૦
તિલક શેઠ વલી ધાન્યથી, કનકે **નંદ** સકર્ણ. સ૦ ૫૦ ૭
અસંતુષ્ટ પરિગ્રહભર્યા, સુખીયા ન ઇંદ નરિંદ; સ૦
સુખી એક અપરિગ્રહી, સાધુ **સુજસ** સમકંદ. સ૦ ૫૦ ૮

૬–ક્રોધ પાપસ્થાનકની સજ્ઝાય.

[ઋષભનો વંશ રયણાયરૂ–એ દેશી.]

ક્રોધ તે બોધનિરોધ છે, ક્રોધ તે સંયમઘાતી રે;
ક્રોધ તે નરકનું બારણું, ક્રોધ દુરિત પક્ષપાતી રે. ૧
પાપસ્થાનક છઠ્ઠું પરિહરો, મન ધરી ઉત્તમ ખંતી રે;
ક્રોધભુજંગની જાંગુલી, એહ કહી જયવંતી રે. પાપ૦ ૨
પૂરવ કોડિ ચરણ ગુણે, ભાવ્યો છે આતમ જેણ રે;
ક્રોધવિવશ હુંતા દોય ઘડી, હારે સવિ ફલ તેણ રે. પાપ૦ ૩
બાલે આશ્રમ આપણો, ભજના અન્યને દાહે રે;
ક્રોધ કૃશાનુ સમાન છે, ટાલે પ્રશમ પ્રવાહે રે. પાપ૦ ૪
આક્રોશ તર્જના ઘાતના, ધર્મભ્રંશને ભાવે રે;
અગ્રિમ અગ્રિમ વિરહથી, લાભ તે શુદ્ધ સ્વભાવે રે. પાપ૦ ૫
ન હોય ને હોય તો ચિર નહિ, ચિર રહે તો ફલ–છેહો રે;
સજ્જનક્રોધ તે એહવો, જેહવો દુર્જન–નેહો રે. પાપ૦ ૬

ક્રોધી મુખે કટુ બોલણા, કંટકીયા કુટસાખી રે;
અદિટ્ઠ કલ્યાણકરા કહ્યા, દોષતરૂ-શત સાખી રે. પાપ૦ ૭
કૂરગડુ ચઉ તપ-કરા, ચરિત સુણી શમ આણો રે;
ઉપશમ સાર છે પ્રવચને, **સુજશ** વચન એ પ્રમાણો રે. પા૦ ૮

૭-માન પાપસ્થાનકની સજ્ઝાય.

[નદી યમુનાકે તીર ઉડે દોય પંખિયાં-એ દેશી]

પાપસ્થાનક કહે સાતમું શ્રી જિનરાજ એ,
માન માનવને હોય દુરિતશિરતાજ એ;
આઠ શિખર ગિરિરાજતણાં આડાં વલે,
નાવે વિમલાલોક તિહાં કિમ તમ ટલે ? ૧
પ્રજ્ઞામદ તપમદ વલી ગોત્રમદે ભર્યા,
આજીવિકા મદવંત ન મુક્તિ અંગીકર્યા;
ક્ષયોપશમ અનુસારે જો એહ ગુણ વહે,
શ્યો મદ કરવો એહમાં ? નિર્મદ સુખ લહે. ૨
ઉચ્ચભાવ દગદોષે મદજ્વર આકરો,
હોય તેહનો પ્રતિકાર કહે મુનિવર ખરો;
પૂર્વપુરૂષ સિંધુરથી લઘુતા ભાવવું,
શુદ્ધ ભાવન તે પાવન શિવસાધન નવું. ૩
માને ખોયું રાજ્ય લંકાનું રાવણે,
નરનું માન હરે હરિ આવી ઐરાવણે;
સ્થૂલિભદ્ર શ્રુતમદથી પામ્યા વિકાર એ,
માને જીવને આવે નરક અધિકાર એ. ૪

વિનય શ્રુત તપ શીલ ત્રિવર્ગ હણે સવે,
માન તે જ્ઞાનનો ભંજક હોય ભવોભવે;
લુંપક છેક વિવેકનયણનો માન છે,
એહને છાંડે તાસ ન દુઃખ રહે પછે. ૫
માને બાહુબલી વરસ લગે કાઉસ્સગ્ગ રહ્યા,
નિર્મદ ચક્રી સેવક હોય મુનિ સમ કહ્યા;
સાવધાન ત્યજી માન જે ધ્યાન ધવલ ધરે,
પરમા **સુજસ** રમા તસ આલિંગન કરે. ૬

૮—માયા પાપસ્થાનકની સજ્ઝાય.

[સ્વામી સ્વયંપ્રભ સાંભળો, અરિહંતાજી—એ દેશી.]

પાપસ્થાનક કહ્યું આઠમું, **સુણો સંતાજી !**
છાંડો માયા મૂલ; **ગુણવંતાજી !**
કષ્ટ કરે વ્રત આદરે, સુ૦ માયાયે તે પ્રતિકૂલ. ગુ૦ ૧
નગન માસ ઉપવાસિયા, સુ૦ સીથ લીએ કૃશ અન્ન; ગુ૦
ગર્ભ અનંતા પામશે. સુ૦ જો છે માયા મન્ન. ગુ૦ ૨
કેશ—લોચ—મલ—ધારણા, સુ૦ ભૂમિશય્યા વ્રત યાગ; ગુ૦
સુકર સકલ છે સાધુને, સુ૦ દુષ્કર માયા ત્યાગ. ગુ૦ ૩
નયન વચન આકારનું, સુ૦ ગોપન માયાવંત; ગુ૦
જેહ કરે અસતી પરે, સુ૦ તે નહિ હિતકર તંત. ગુ૦ ૪
કુસુમપુરે ઘરે શેઠને, સુ૦ હેઠે રહ્યો સંવિજ્ઞ; ગુ૦
ઉપરિ તસ બીજો રહ્યો, સુ૦ મુત્કલ પણ સુગુણજ્ઞ. ગુ૦ ૫
દંભી એક નિંદા કરે, સુ૦ બીજો ધરે ગુણ રાગ; ગુ૦
પહેલાને ભવ દુસ્તર કહે, સુ૦ બીજાને કેવલ તાગ. ગુ૦ ૬

વિધિ નિષેધ નવિ ઉપદિશે, સુ૦ એકાંતે ભગવંત; ગુ૦
કારણે નિષ્કપટી હવું, સુ૦ એ આણા છે તંત. ગુ૦ ૭
માયાથી અલગા ટલો, સુ૦ જિમ મિલો મુગતિશું રંગ; ગુ૦
સુજસવિલાસ સુખી રહો, સુ૦ લક્ષણ આવે અંગ. ગુ૦ ૮

૯—લોભ પાપસ્થાનકની સજ્ઝાય.

[જીરે મારે જાગ્યો કુમર જામ—એ દેશી.]

જીરે મ્હારે લોભ તે દોષ અથોભ,
પાપસ્થાનક નવમું કહ્યું જીરેજી;
જી૦ સર્વ વિનાશનું મૂલ, એહથી કોણે ન સુખ લહ્યું જીરેજી.૧
જી૦ સુણીએ બહુ લોભાંધ, ચક્રવર્તી હરિની કથા જીરેજી;
જી૦ પામ્યા કટુક વિપાક, પીવત રક્ત જલો યથા જીરેજી. ૨
જી૦ નિર્ધનને શત ચાહ, શત લહે સહસ જોડિએ જીરેજી;
જી૦ સહસ લહે લખ લોભ, લખ લાભે મન કોડિએ જીરેજી. ૩
જી૦ કોટીશ્વર નૃપઋદ્ધિ, નૃપ ચાહે ચક્રીપણું જીરેજી;
જી૦ ચાહે ચક્રી સુરભોગ,
સુર ચાહે સુરપતિસુખ ઘણું જીરેજી. ૪
જી૦ મૂલે લઘુપણે લોભ, વાધે સરાવ પરે સહી જીરેજી;
જી૦ ઉત્તરાધ્યયને અનંત, ઈચ્છા આકાશ સમી કહી જીરેજી.૫
જી૦ સ્વયંભૂરમણ સમુદ્ર, કોઈક અવગાહી શકે જીરેજી;
જી૦ તે પણ લોભસમુદ્ર, પાર ન પામે બલ થકે જીરેજી. ૬
જી૦ કોઈક લોભને હેત, તપ શ્રુત હારે જે જડા જીરેજી;
જી૦ કાગ ઉડાવણ હેત, સુરમણિ નાખે તે ખડા જીરેજી. ૭
જી૦ લોભ તજે જે ધીર, તસ સવિ સંપત્તિ કિંકરી જીરેજી;
જી૦ **સુજસ** સુપુણ્યવિલાસ, ગાવે તસ સુરસુંદરી જીરેજી. ૮

૧૦—રાગ પાપસ્થાનકની સજ્ઝાય.

[લઘુ પણ હું તુમ મન નવિ માવું રે—એ દેશી.]

પાપસ્થાનક દશમું કહ્યું રાગ રે,
કુણહિ ન પામ્યો તેહનો તાગ રે;
રાગે વાહ્યા હરિ હર બંભા રે,
રાચે નાચે કરેય અચંભા રે. ૧

રાગ કેશરી છે વડ રાજા રે,
વિષયાભિલાષ તે મંત્રી તાજા રે;
જેહના છોરૂ ઇંદ્રિય પંચો રે,
તેહનો કીધો એ સકલ પ્રપંચો રે. ૨

જેહ સદાગમવશ હુઈ જાશે રે,
અપ્રમત્તતા શિખરે વાસે રે;
ચરણ ધરમ નૃપ શૈલ વિવેકે રે,
તેહશું ન ચલે રાગી ટેકે રે. ૩

બીજા તો સવિ રાગે વાહ્યા રે,
એકાદશ ગુણઠાણે ઉમાહ્યા રે;
રાગે પાડ્યા તે નર ખુત્તા રે,
નરકનિગોદે મહાદુઃખ જુત્તા રે. ૪

રાગહરણ તપ જપ શ્રુત ભાખ્યા રે,
તેહથી પણ જિણે ભવફલ ચાખ્યા રે;
તેહનો કોઈ ન છે પ્રતિકારો રે,
અમીય હોય વિષ ત્યાં સ્યો ચારો રે? ૫

તપબલે છૂટ્યા તરણું તાણી રે,
કંચન કોડિ આષાઢભૂતિ નાણી રે;
નંદિષેણ પણ રાગે નડિયા રે,
શ્રુતનિધિ પણ વેશ્યાવશ પડિયા રે. ૬
બાવીશ જિન પણ રહી ઘરવાસે રે,
વરત્યા પૂરવ રાગ અભ્યાસે રે;
વજ્રબંધ પણ જસ બલ તૂટે રે,
નેહતંતુથી તેહ ન છૂટે રે. ૭
દેહઉચ્ચાટન અગ્નિનું દહવું રે,
ઘણ–કુટ્ટન એ સવિ દુઃખ સહવું રે;
અતિ ઘણું રાતી જે હોય મજીઠ રે,
રાગતણો ગુણ એહજ દીઠ રે. ૮
રાગ ન કરજો કોઇ નર કોઈશું રે,
નવિ રહેવાય તો કરજો મુનિશું રે;
મણિ જિમ ફણિ વિષનો તિમ તેહો રે,
રાગનું ભેષજ **સુજસ** સનેહો રે. ૯

૧૧–દ્વેષ પાપસ્થાનકની સજ્ઝાય.

[લાલનની દેશી.]

દ્વેષ ન ધરીએ લાલન દ્વેષ ન ધરીએ,
દ્વેષ તજ્યાથી લાલન શિવસુખ વરીએ; લા૦ શિ૦
પાપસ્થાનક અગ્યારમું કૂડું,
દ્વેષરહિત ચિત્ત **હોય** સવિ રૂડું. લા૦ હો૦ ૧
ચરણ કરણ ગુણ બની ચિત્રશાલી;
દ્વેષધૂમે હોય **તે** સવિ કાલી. લા૦ તે૦ ૨

દોષ બેંતાલીશ શુદ્ધઆહારી;
ધૂમ્રદોષે હોય પ્રબલ વિકારી. લા૦ પ્ર૦ ૩
ઉગ્ર વિહાર ને તપ જપ કિરિયા;
કરતા દ્વેષ તે ભવમાંહે ફિરિયા. લા૦ ભ૦ ૪
યોગનું અંગ અદ્વેષ છે પહેલું;
સાધન સવિ લહે તેહથી વહેલું. લા૦ તે૦ ૫
નિર્ગુણ તે ગુણવંત ન જાણે;
ગુણવંત તે ગુણ દ્વેષમાં તાણે. લા૦ દ્વે૦ ૬
આપ ગુણી ને વળી ગુણરાગી;
જગમાંહે તેહની કીરતિ જાગી. લા૦ કી૦ ૭
રાગ ધરીજે જિહાં ગુણ લહીએ;
નિર્ગુણ ઉપર સમચિત્ત રહીએ. લા૦ સ૦ ૮
ભવથિતિ ચિંતન સુજશવિલાસે;
ઉત્તમના ગુણ એમ પ્રકાશે. લા૦ એ૦ ૯

૧૨–કલહ પાપસ્થાનકની સજ્ઝાય.

[કિસકે ચેલે કિસકે પૂત–એ દેશી.]

કલહ તે બારમું પાપનું સ્થાન, દુરગતિવનનું મૂલનિદાન,
સાજન! સાંભલો, મહોટો રોગ કલહ કાચકામલો;
દંતકલહ જે ઘરમાંહે હોય,
લચ્છી–નિવાસ તિહાં નવિ જોય. સા૦ ૧
શું સુંદરી તું ન કરે સાર ? ન કરે આપે કાંઈ ગમાર; સા૦
ક્રોધમુખી તું તુજને ધિક્કાર,
તુજથી અધિકો કુણ ? કલિકાર. સા૦ ૨

સાહમું બોલે પાપણી નિત્ત, પાપી તુજ પિતા જુઓ ચિત્ત; સા૦
દંતકલહ ઈમ જેહને થાય, તે દંપતીને સુખ કુણ હોય? સા૦ ૩
કાંટે કાંટે થાયે વાડ, બોલે બોલે વાધે રાડ; સા૦
જાણી મોન ધરે ગુણવંત, તે સુખ પામે અતુલ અનંત. સા૦ ૪
નિત્યે કલહણ કોહણશીલ, ભંડણશીલ વિવાદનશીલ; સા૦
ચિત્ત ઉતાપ ધરે જે એમ, સંયમ કરે નિરર્થક તેમ. સા૦ ૫
કલહ કરીને ખમાવે જેહ, લઘુ ગુરૂ આરાધક હોય તેહ; સા૦
કલહ સમાવે તે ધન્ન ધન્ન, ઉપશમસાર કહ્યિો સામન્ન. સા૦ ૬
નારદ નારી નિર્દય ચિત્ત, કલહ ઉદીરે ત્રણે નિત્ત; સા૦
સજ્જન **સુજસ** સુશીલ મહંત, વારે કલહ સ્વભાવે સંત. સા૦૭

૧૩–અભ્યાખ્યાન પાપસ્થાનકની સજ્ઝાય.

[અરણિક મુનિવર ચાલ્યા ગોચરી–એ દેશી.]

પાપસ્થાનક તે તેરમું છાંડીએ, અભ્યાખ્યાન દુરંતોજી;
અછતાં આળ જે પરનાં ઉચ્ચરે, દુઃખ પામે તે અનંતોજી.
ધન! ધન! તે નર જે જિનમત ધરે૦ ૧
અછતે દોષે રે અભ્યાખ્યાન જે, કરે ન પૂરે હાણોજી;
તે તે દોષેરે તેહને દૂષિયે, ઈમ ભાખે જિનભાણોજી. ધ૦ ૨
જે બહુ મુખરી રે વળી ગુણ–મત્સરી, અભ્યાખ્યાની તે હોયજી;
પાતક લાગેરે અણકીધાં સહી, તે કીધું સવિ ખોયજી. ધ૦ ૩
મિથ્યામતિનીરે દશ સંજ્ઞા જિકે, અભ્યાખ્યાનના ભેદોજી;
ગુણ અવગુણનોરે જે કરે પાલટો, તે પામે બહુ ખેદોજી. ધ૦ ૪
પરને દોષ ન અછતા દીજીએ, પીજીએ જો જિનવાણીજી;
ઉપશમરસશું રે ચિત્તમાં ભીંજીએ, કીજીએ **સુજસ** કમાણીજી.
ધ૦ ૫

૧૪–પૈશુન્ય પાપસ્થાનકની સજ્ઝાય.

[શિરોહીનો સાલુ હો કે ઉપર જોધપુરી–એ દેશી.]

પાપસ્થાનક હો કે ચૌદમું આકરૂં,
પિશુનપણાનું હો કે વ્યસન છે અતિ ખુરૂં;
અશન માત્રનો હો કે શુનક કૃતજ્ઞ છે,
તેહથી ભૂંડો હો કે પિશુન લવે પછે. ૧
બહુ ઉપકરીએ હો કે પિશુનને પરે પરે,
કલહનો દાતા હો કે હોય તે ઉપરે;
દૂધે ધોયો હો કે વાયસ ઉજળો,
કિમ હોયે પ્રકૃતે હો કે જે છે શામળો. ૨
તિલહ તિલત્તણ હો કે નેહ છે ત્યાં લગે,
નેહ વિણઠ્ઠે હો કે ખલ કહીએ જગે;
ઇમ નિઃસ્નેહી હો કે નિર્દય હૃદયથી,
પિશુનની વાતો હો કે નવિ જાયે કથી. ૩
ચાડી કરતાં હો કે વાડી ગુણતણી,
સૂકે ચૂકે હો કે ખ્યાતિ પુણ્યતણી;
કોઈ ન દેખે હો કે વદન પિશુનતણું,
નિર્મલ કુલને હો કે દિએ તે કલંક ઘણું. ૪
જિમ સજ્જનગુણ હો કે પિશુનને દૂષિયે,
તિમ તિણે સહેજે હો કે ત્રિભુવન ભૂષિયે;
ભસ્મે માંજ્યો હો કે દર્પણ હોય ભલો,
સુજસ સવાઈ હો કે સજ્જન સુકુલ–તિલો. ૫

૧૫–રતિ–અરતિ પાપસ્થાનકની સજ્ઝાય.

[પ્રથમ ગોવાલા તણે ભવેજી–એ દેશી.]

જિહાં રતિ કોઇક કારણેજી, અરતિ તિહાં પણ હોય;
પાપસ્થાનક તે પંદરમુંજી, તિણે એ એકજ જોય. ૧
સુગુણ નર ! સમજો ચિત્તમોઝાર૦
ચિત્ત અરતિ રતિ પાંખશુંજી, ઉડે પંખી રે નિત્ત;
પિંજર શુદ્ધ સમાધિમેંજી, રૂંધ્યો રહે તે મિત્ત. સુ૦ ૨
મનપારદ ઉડે નહિજી, પામી અરતિ રતિ આગ;
તો હુએ સિદ્ધિ કલ્યાણનીજી, ભાવઠ જાયે ભાગ. સુ૦ ૩
રતિવશે અરતિ કરીજી, ભૂતારત હોય જેહ;
તસ વિવેક આવે નહિજી, હોય ન દુઃખનો છેહ. સુ૦ ૪
નહિ રતિ અરતિ છે વસ્તુથીજી, તે ઉપજે મનમાંહિ;
અંગજ વલ્લભ સુત હુઓજી, યૂકાદિક નહિ કાંહિ. સુ૦ ૫
મનકલ્પિત રતિ અરતિ છે જી, નહિ સત્ય પર્યાય;
નહિ તો વેચી વસ્તુમાંજી, કિમ તે સવિ મિટ જાય. સુ૦ ૬
જેહ અરતિ રતિ નવિ ગણેજી, સુખ દુઃખ હોય સમાન;
તે પામે જસ સંપદાજી, વાધે જગ તસ વાન. સુ૦ ૭

૧૬–પર–પરિવાદ પાપસ્થાનકની સજ્ઝાય.

[સાહેબ બાહુ જિણેસર વિનવું–એ દેશી.]

સુંદર ! પાપસ્થાનક તજો સોલમું, પરનિંદા અસરાલ હો;
સુંદર ! નિંદક જે મુખરી હુએ, તે ચોથો ચંડાલ હો. સું૦ પા૦ ૧
સું૦ જેહને નિંદાનો ઢાલ છે, તપ કિરિયા તસ ફોક હો;
સું૦ દેવ કિલ્બિષ તે ઉપજે, એ ફલ રોકારોક હો. સું૦ પા૦ ૨

સું૰ ક્રોધ અજીરણ તપતણું, જ્ઞાનતણું અહંકાર હો;
સું૰ પરનિંદા કિરિયાતણું, વમન અજીર્ણ આહાર હો. સું૰ પા૰ ૩
સું૰ નિંદ્યનો જેહ સ્વભાવ છે, તાસ કથન નવિ નિંદ હો;
સું૰ નામ ધરી જે નિંદા કરે, તેહ મહામતિમંદ હો. સું૰ પા૰ ૪
સું૰ રૂપ ન કોઇનું ધારીએ, દાખીએ નિજ નિજ રંગ હો;
સું૰ તેહમાં કાંઈ નિંદા નહિ, બોલે બીજું અંગ હો. સું૰ પા૰ ૫
સું૰ એહ કુશીલણી એમ કહે, કોપ હુએ જેહ ભાખે હો;
સું૰ તેહ વચન નિંદાતણું, દશવૈકાલિક શાખે હો. સું૰ પા૰ ૬
સું૰ દોષનજરથી નિંદા હુએ, ગુણનજરે હુએ રાગ હો;
સું૰ જગ સવિ ચાલે માદલ મઢ્યો, સર્વગુણી વીતરાગ હો.
સું૰ પા૰ ૭
સું૰ નિજમુખ કનક કચોલડે, નિંદક પર-મલ લેઇ હો;
સું૰ જેહ ઘણા પર-ગુણ ગ્રહે, સંત તે વિરલા કોઈ હો.સું૰ પા૰૮
સું૰ પર પરિવાદ વ્યસન તજો, મ કરો નિજ-ઉત્કર્ષ હો;
સું૰ પાપ કરમ ઇમ સવિ ટલે, પામે શુભ જસ હર્ષ હો.
સું૰ પા૰ ૯

૧૭–માયા–મૃષાવાદ પાપસ્થાનકની સજ્ઝાય.

[સખિ ! ચૈતર મહિને ચાલ્યા–એ દેશી.]

સત્તરમું પાપનું ઠામ, પરિહરજો સદગુણ ધામ; –
જિમ વાધે જગમાં મામ હો લાલ, માયામોસ ન કીજીયે. ૧
એ તો વિષને વલીય વઘાર્યું, એ તો શસ્ત્રને અવળું ધાર્યું;
એ તો વાઘનું આલ વકાર્યું. હો લાલ— માયા૰ ૨

એ તો માચી ને મોસાવાઇ, થઇ મહોટા કરે ઠગાઈ;
તસ હેઠે ગઇ ચતુરાઈ. હો લાલ— માયા૦ ૩
બગલાં પરે પગલાં ભરતાં, થોડું બોલે જાણે મરતાં;
જગધંધે ઘાલે ફિરતાં. હો લાલ— માયા૦ ૪
જે કપટી બોલે જૂઠું, તસ લાગે પાપ અપૂઠું;
પંડિતમાં હોયે મુખ ભૂંડું. હો લાલ— માયા૦ ૫
દંભીનું જૂઠું મીઠું, તે નારી ચરિત્રે દીઠું;
પણ તે છે દુર્ગતિ ચીઠું. હો લાલ— માયા૦ ૬
જે જૂઠો દિયે ઉપદેશ, જનરંજનને ધરે વેશ;
તેનો જૂઠો સકલ કલેશ. હો લાલ— માયા૦ ૭
તેણે ત્રીજો મારગ ભાખ્યો, વેશ નિંદે દંભે રાખ્યો;
શુદ્ધ ભાષકે શમસુખ ચાખ્યો. હો લાલ— માયા૦ ૮
જૂઠું બોલી ઉદર જે ભરવું, કપટીને વેશે ફરવું;
તે જમવારે શું કરવું. હો લાલ— માયા૦ ૯
પંડે જાણે તો પણ દંભે, માયામોસને અધિક અચંભે;
સમકિતદૃષ્ટિ મન થંભે. હો લાલ— માયા૦ ૧૦
શ્રુતમર્યાદા નિરધારી, રહ્યા માયામોસ નિવારી;
શુદ્ધભાષકની બલિહારી. હો લાલ— માયા૦ ૧૧
જે માયાએ જૂઠ ન બોલે, જગ નહિ કોઈ તેહને તોલે;
તે રાજે સુજસ અમોલે. હો લાલ— માયા૦ ૧૨

૧૮–મિથ્યાત્વશલ્ય પાપસ્થાનકની સજઝાય.

[વીર જિણંદ જગત ઉપકારી–એ દેશી.]

અઢારમું જે પાપનું થાનક, તે મિથ્યાત્વ પરિહરીએજી,
સત્તરથી પણ તે એક ભારી, હોએ તુલાએ જો ધરીએજી;
કષ્ટ કરો પરે પરે દમો અપ્પા, ધર્મઅર્થે ધન ખરચોજી,
પણ મિથ્યાત્વ છતે તે જૂઠું, તિણે તેહથી તુમે વિરચોજી. ૧

કિરિયા કરતો ત્યજતો પરિજન, દુઃખ સહતો મન રીઝેજી,
અંધ ન જીપે પરની સેના, તિમ મિથ્યાદૃષ્ટિ ન સીઝેજી;
વીરસેન સૂરસેન દષ્ટાંતે, સમકિતની નિર્યુક્તેજી,
જોઇને ભલી પરે મન ભાવો, એહ અરથ વર યુક્તેજી. ૨

ધમ્મે અધમ્મ અધમ્મે ધમ્મહ, સન્ના મગ્ગ ઉમગ્ગાજી,
ઉન્માર્ગે મારગની સન્ના, સાધુ અસાધુ સંલગ્ગાજી;
અસાધુમાં સાધુની મતિ, જીવે અજીવ અજીવ જીવ વેદો જી,
મુત્તે અમુત્ત અમુત્તે મુત્તહ, સન્ના એ દશ ભેદોજી. ૩

અભિગ્રહિક નિજ નિજ મતે અભિગ્રહ,
અનભિગ્રહિક સહુ સરિખાજી,
અભિનિવેશી જાણતો કહે જૂઠું, કરે ન તત્ત્વપરિક્ખાજી;
સંશય તે જિનવચનની શંકા, અવ્યક્તે અનાભોગાજી,
એ પણ પાંચ ભેદ છે વિશ્રુત, જાણે સમજુ લોગાજી. ૪

લોક લોકોત્તર ભેદ એ ષડવિધ, દેવ ગુરૂ વલી પર્વજી,
શક્તે તિહાં લૌકિક ત્રણ આદર, કરતાં પ્રથમ નિગર્વજી;
લોકોત્તર દેવ માને નિયાણે, ગુરૂ જે લક્ષણ હીનાજી,
પર્વનિષ્ઠે ઇહ લોકને કાજે, માને ગુરૂપદ લીનાજી. ૫

એમ એકવીશ મિથ્યાત્વ ત્યજે જે, ભજે ચરણ ગુરૂકેરાંજી,
સજે ન પાપે રજે ન રાખે, મત્સર દ્રોહ અનેરાજી;
સમકિતધારી શ્રુતઆચારી, તેહની જગ બલિહારીજી,
શાસન સંમકિતને આરાધે, તેહની કરો મનોહારીજી. ૬

મિથ્યાત્વ તે જગ પરમ રોગ છે, વલીય મહા અંધકારોજી,
પરમ શત્રુ ને પરમ શસ્ત્ર તે, પરમ નરક સંચારોજી;
પરમ દોહગને પરમ દરિદ્ર તે, પરમ સંકટ તે કહિએજી,
પરમ કંતાર પરમ દુર્ભિક્ષ તે, તે છાંડે સુખ લહીએજી. ૭

જે મિથ્યાત્વ લવલેશ ન રાખે, શુદ્ધો મારગ ભાખેજી,
તે સમકિત સુરતરૂ ફલ ચાખે, રહે વલી અણીએ આખેજી;
મહોટાઇ શી હોય ? ગુણ પાખે, ગુણ પ્રભુ સમકિત દાખેજી,
શ્રી નયવિજય વિબુધ પય સેવક, વાચક જસ ઇમ ભાખેજી. ૮

ઇતિ શ્રી અઢાર પાપસ્થાનકની સજ્ઝાય સંપૂર્ણ.

મહોપાધ્યાય શ્રીમદ્ યશોવિજયજી વિરચિત
આઠ યોગ-દૃષ્ટિની સજ્ઝાય.

ઢાલ-પહેલી.

પ્રથમ મિત્રા દૃષ્ટિ-વિચાર.

[મુજને ચાર શરણાં હોજો-એ દેશી.]

શિવ સુખ કારણ ઉપદિશી, યોગ તણી અડદિટ્ઠી રે;
તે ગુણ થુણી જિનવીરનો, કરશ્યું ધર્મની પુટ્ઠી રે.
વીર જિણેસર દેશના૦ ૧

સઘન અઘન દિન રયણીમાં, બાલ વિકલ ને અનેરા રે;
અરથ જોયે જિમ જૂજૂઆ, ઓઘ નજરે તિમ ફેરા રે. વીર૦ ૨

દર્શન જે હુઆં જૂજૂઆ, તે ઓઘ નજરને ફેરે રે;
ભેદ થિરાદિક દૃષ્ટિમાં, સમકિતદૃષ્ટિને હેરે રે. વીર૦ ૩

દર્શન સકલના નય ગ્રહે, આપ રહે નિજ ભાવે રે;
હિતકરી જનને સંજીવની, ચારો તેહ ચરાવે રે. વીર૦ ૪

દૃષ્ટિ થિરાદિક ચારમાં, મુગતિ પ્રયાણ ન ભાજે રે;
રયણી શયન જિમ શ્રમ હરે, સુર નર સુખ તિમ છાજે રે. વીર૦ ૫

એહ પ્રસંગથી મેં કહ્યું, પ્રથમ દૃષ્ટિ હવે કહિયે રે;
જિહાં મિત્રા તિહાં બોધ જે, તે તૃણ અગનિસ્યો લહિયે રે. વીર૦ ૬

વ્રત પણ યમ ઇહાં સંપજે, ખેદ નહિ શુભ કાજે રે;
દ્વેષ નહિ વલી અવરશ્યું, એહ ગુણ અંગે વિરાજે રે. વીર૦ ૭

યોગનાં બીજ ઇહાં ગ્રહે, જિનવર શુદ્ધ પ્રણામો રે;
ભાવાચારજ-સેવના, ભવ ઉદ્વેગ સુઠામો રે. વીર૦ ૮

દ્રવ્ય અભિગ્રહ પાલવા, ઔષધ પ્રમુખને દાને રે;
આદર આગમ આસરી, લિખનાદિક બહુમાને રે. વીર૦ ૯
લેખન પૂજન આપવું, શ્રુત વાચના ઉદ્ગ્રાહો રે;
ભાવ વિસ્તાર સજ્ઝાયથી, ચિંતન ભાવન ચાહો રે. વીર૦ ૧૦
બીજ કથા ભલી સાંભલી, રોમાંચિત હુએ દેહ રે;
એહ અવંચક યોગથી, લહિયે ધરમ સનેહ રે. વીર૦ ૧૧
સદ્ગુરૂ યોગે વંદન ક્રિયા, તેહથી ફલ હોએ જેહો રે;
યોગ–ક્રિયા–ફલ ભેદથી, ત્રિવિધ અવંચક એહો રે. વીર૦ ૧૨
ચાહે ચકોર તે ચંદને, મધુકર માલતી ભોગી રે;
તિમ ભવી સહજ ગુણે હોયે, ઉત્તમ નિમિત્ત સંયોગી રે. વીર૦ ૧૩
એહ અવંચક યોગ તે, પ્રગટે ચરમાવર્તે રે;
સાધુને સિદ્ધ દશા સમું, બીજનું ચિત્ત પ્રવર્તે રે. વીર૦ ૧૪
કરણ અપૂર્વના નિકટથી, જે પહેલું ગુણઠાણું રે;
મુખ્યપણે તે ઇહાં હોએ, **સુજસ** વિલાસનું ટાણું રે. વીર૦ ૧૫

ઢાલ–બીજી.

બીજી તારા દૃષ્ટિ–વિચાર.

[મન મોહન મેરે–એ દેશી.]

દર્શન **તારા** દૃષ્ટિમાં, મન મોહન મેરે, ગોમય-અગનિ સમાન; મ૦
શૌચ સંતોષ ને તપ ભલા, મ૦ સજ્ઝાય ઇશ્વર ધ્યાન. મ૦ ૧
નિયમ પંચ ઇહાં સંપજે, મ૦ નહિ ક્રિયા–ઉદ્વેગ; મ૦
જિજ્ઞાસા ગુણ તત્ત્વની, મ૦ પણ નહિ નિજ હઠ ટેગ. મ૦ ૨

એહ દૃષ્ટિ હોય વરતતાં, મ૦ યોગ કથા બહુ પ્રેમ; મ૦
અનુચિત તેહ ન આચરે, મ૦ વાલ્યો વલે જિમ હેમ. મ૦ ૩
વિનય અધિક ગુણીનો કરે, મ૦ દેખે નિજ ગુણ-હાણ; મ૦
ત્રાસ ધરે ભવ ભય થકી, મ૦ ભવ માને દુઃખ-ખાણ. મ૦ ૪
શાસ્ત્ર ઘણાં મતિ થોડલી, મ૦ શિષ્ટ કહે તે પ્રમાણ;
સુજસ લહે એહ ભાવથી, મ૦ ન કરે જૂઠ ડફાણ. મ૦ ૫

ઢાલ-ત્રીજી.

ત્રીજી બલાદૃષ્ટિ-વિચાર.

[પ્રથમ ગોવાલા તણે ભવેજી રે-એ દેશી.]

ત્રીજી દૃષ્ટિ **બલા** કહીજી, કાષ્ટ-અગનિ સમ બોધ;
ક્ષેપ નહિ આસન સધેજી, શ્રવણ સમીહા શોધ રે.
જિનજી ! ધન ધન તુજ ઉપદેશ૦ ૧
તરૂણ સુખી સ્ત્રી પરિવર્યોજી, જિમ ચાહે સુરગીત;
સાંભલવા તિમ તત્ત્વનેજી, એ દૃષ્ટિ સુવિનીત રે. જિ૦ ધ૦ ૨
સરિ એ બોધ-પ્રવાહનીજી, એ વિણ શ્રુત થલ કૂપ;
શ્રવણ સમીહા તે કિસીજી, શયિત સુણે જિમ ભૂપ રે.
જિ૦ ધ૦ ૩
મન રીઝે તનુ ઉલ્લસેજી, રીઝે બુઝે એક તાન;
તે ઇચ્છા વિણુ ગુણ-કથાજી, બહિરા આગલ ગાન રે. જિ૦ ધ૦ ૪
વિઘન ઇહાં પ્રાયે નહિજી, ધર્મ-હેતુ માંહે કોય;
અનાચાર-પરિહારથીજી, **સુજસ** મહોદય હોય રે. જિ૦ ધ૦ ૫

ઢાલ-ચોથી.

ચોથી દીપ્રા દૃષ્ટિ-વિચાર.

[ઝાંઝરીયા મુનિવર ધન ધન તુમ અવતાર-એ દેશી.]

ચોગ દૃષ્ટિ ચોથી કહીજી, **દીપ્રા** તિહાં ન ઉત્થાન;
પ્રાણાયામ તે ભાવથીજી, દીપ-પ્રભાસમ જ્ઞાન.
મન મોહન જિનજી ! મીઠી તાહરી વાણી૦ ૧
બાહ્ય ભાવ રેચક ઇહાંજી, પૂરક અંતર ભાવ;
કુંભક થિરતા ગુણે કરીજી, પ્રાણાયામ સ્વભાવ. મન૦ ૨
ધર્મ અરથે ઇહાં પ્રાણનેજી, છાંડે પણ નહિ ધર્મ;
પ્રાણ અરથે સંકટ પડેજી, જૂઓ એ દૃષ્ટિનો મર્મ. મન૦ ૩
તત્ત્વશ્રવણ મધુરોદકેજી, ઈહાં હોએ બીજ-પ્રરોહ;
ખાર ઉદક સમ ભવ તજેજી, ગુરૂભગતિ અદ્રોહ. મન૦ ૪
સૂક્ષ્મ બોધ તો પણ ઇહાંજી, સમકિત વિણ નવિ હોય;
વેદ્ય સંવેદ્યપદે કહ્યોજી, તે ન અવેદ્યે જોય. મન૦ ૫
વેદ્ય બંધ શિવહેતુ છેજી, સંવેદન તસ નાણ;
નય-નિક્ષેપે અતિ ભલુંજી, વેદ્ય સંવેદ્ય પ્રમાણ. મન૦ ૬
તે પદ ગ્રંથી-વિભેદથીજી, છેહલી પાપ-પ્રવૃત્તિ;
તપ્ત લોહ પદ ધૃતિ સમીજી, તિહાં હોએ અંતે નિવૃત્તિ. મન૦ ૭
એહ થકી વિપરીત છેજી, પદ તે અવેદ્ય સંવેદ્ય;
ભવ-અભિનંદી જીવનેજી, તે હોએ વજ્ર અભેદ્ય. મન૦ ૮
લોભી-કૃપણ-દયામણોજી, માયી-મચ્છર ઠાણ;
ભવ-અભિનંદી ભયભર્યોજી, અફલ આરંભ અયાણ. મન૦ ૯
એહવા અવગુણવંતનુંજી, પદ જે અવેદ્ય કઠોર;
સાધુ સંગ આગમ તણોજી, તે જીતે ધરી જોર. મન૦ ૧૦

તે જીતે સહજે ટલેજી, વિષમ કુતર્ક પ્રકાર;
દૂર નિકટ હાથી હણેજી, જિમ એ બઠર વિચાર. મન૦ ૧૧
'હું પામ્યો સંશય નહિજી,' મૂરખ કરે એ વિચાર;
આલસુઆ ગુરૂ શિષ્યનોજી, તે તો વચન પ્રકાર. મન૦ ૧૨
ધીજે તે પતિ આવવુંજી, આપ–મતે અનુમાન;
આગમને અનુમાનથીજી, સાચું લહે સુજ્ઞાન. મન૦ ૧૩
નહિ સર્વજ્ઞ તે જૂજૂઆજી, તેહના જે વલી દાસ;
ભગતિ દેવની પણ કહીજી, ચિત્ર અચિત્ર પ્રકાશ. મન૦ ૧૪
દેવ સંસારી અનેક છેજી, તેહની ભક્તિ વિચિત્ર;
એક રાગ પર દ્વેષથીજી, એક મુક્તિની અચિત્ર. મન૦ ૧૫
ઇંદ્રિયાર્થગત બુદ્ધિ છેજી, જ્ઞાન છે આગમ હેત;
'અસંમોહ શુભ કૃતિ ગુણેજી, તેણે ફલ ભેદ સંકેત. મન૦ ૧૬
આદર ક્રિયા–રતિ ઘણીજી, વિઘ્ન ટલે મિલે લચ્છી;
જિજ્ઞાસા બુધ સેવનાજી, શુભ કૃતિ ચિન્હ પ્રત્યચ્છી. મન૦ ૧૭
બુદ્ધિ ક્રિયા ભવફલ દિએજી, જ્ઞાન ક્રિયા શિવ અંગ;
અસંમોહ ક્રિયા દિએજી, શીઘ્ર મુગતિ ફલ ચંગ. મન૦ ૧૮
પુદ્ગલ રચના કારમીજી, તિહાં જસ ચિત્ત ન લીન;
એક માર્ગ તે શિવ તણોજી, ભેદ લહે જગ દીન. મન૦ ૧૯
શિષ્યભણી જિન દેશનાજી, કે જન પરિણતિ ભિન્ન;
કે મુનિની નય દેશનાજી, પરમાર્થથી અભિન્ન. મન૦ ૨૦
શબ્દભેદ–ઝગડો કિશ્યોજી, પરમારથ જો એક;
કહો ગંગા કહો સુરનદીજી, વસ્તુ ફિરે નહિ છેક. મન૦ ૨૧
ધર્મ ક્ષમાદિક પણ મિટેજી, પ્રગટે ધર્મ–સંન્યાસ;
તો ઝઘડા ઝોંટા તણોજી, મુનિને કવણ અભ્યાસ. મન૦ ૨૨

અભિનિવેશ સઘલો ત્યજીજી, ચાર લહી જેણે દૃષ્ટિ;
તે લહેશ્યે હવે પાંચમીજી, **સુજસ** અમૃત ઘન વૃષ્ટિ. મન૦ ૨૩

ઢાલ-પાંચમી.

પાંચમી થિરા દૃષ્ટિ-વિચાર.

[ધન ધન સંપ્રતિ સાચો રાજા-એ દેશી.]

દૃષ્ટિ **થિરા** માંહે દર્શન નિત્યે, રત્ન-પ્રભા સમ જાણો રે;
ભ્રાંતિ નહિ વલી બોધ તે સૂક્ષ્મ, પ્રત્યાહાર વખાણો રે. ૧
એ ગુણ વીર તણો ન વિસારૂં, સંભારૂં દિનરાત રે;
પશુ ટાલી સુર રૂપ કરે જે, સમકિતને અવદાત રે. એ ગુણ૦ ૨
બાલ ધુલિ ઘર લીલા સરિખી, ભવ-ચેષ્ટા ઈહાં ભાસે રે;
ઋદ્ધિ વૃદ્ધિ ઘટમાં સવિ પ્રગટે, અષ્ટ મહા-સિદ્ધિ પાસે રે.
એ ગુણ૦ ૩
વિષય વિકારે ન ઇંદ્રિય જોડે, તે ઇહાં પ્રત્યાહારો રે;
કેવલ જ્યોતિ તે તત્ત્વ પ્રકાશે, શેષ ઉપાય અસારો રે.
એ ગુણ૦ ૪
શીતલ ચંદનથી પણ ઉપન્યો, અગનિ દહે જિમ વનને રે;
ધર્મ-જનિત પણ ભોગ ઇહાં તિમ, લાગે અનિષ્ટ તે મનને રે.
એ ગુણ૦ ૫
અંશે હોય ઇહાં અવિનાશી, પુદ્ગલ જાલ તમાસી રે;
ચિદાનંદઘન **સુજસ**વિલાસી, કિમ હોય જગનો આશી રે.
એ ગુણ૦ ૬

ઢાલ-છટ્ઠી.

છટ્ઠી કાન્તા દૃષ્ટિ-વિચાર.

[સિદ્ધારથના રે નંદન વિનવું-એ દેશી.]

અચપલ રોગ રહિત નિષ્ઠુર નહિ, અલ્પ હોય દોય નીતિ;
ગંધ તે સારો રે કાન્તિ પ્રસન્નતા, સુસ્વર પ્રથમ પ્રવૃત્તિ.
ધન ધન શાસન શ્રી જિનવરતણું-એ આંકણી૦ ૧
ધીર પ્રભાવી રે આગલે યોગથી, મિત્રાદિક યુત ચિત્ત;
લાભ ઇષ્ટનો રે દ્વંદ્વ અધૃષ્યતા, જન પ્રિયતા હોય નિત્ત. ધન૦ ૨
નાશ દોષનો રે તૃપતિ પરમ લહે, સમતા ઉચિત સંયોગ;
નાશ વયરનો રે બુદ્ધિ ઋતંભરા, એ નિષ્પન્નહ યોગ. ધન૦ ૩
ચિન્હ યોગનાં રે જે પરગ્રંથમાં, યોગાચારય દિટ્ઠ;
પંચમ દ્રષ્ટિ થકી સવિ જોડીયે, એહવા તેહ ગરિટ્ઠ. ધન૦ ૪
છટ્ઠી દિટ્ઠિ રે હવે **કાન્તા** કહું, તિહાં તારાભ-પ્રકાશ;
તત્ત્વમીમાંસા રે દૃઢ હોયે ધારણા, નહિ અન્ય શ્રુત વાસ. ધન૦ ૫
મન મહિલાનું રે વાહલા ઉપરે, બીજાં કામ કરંત;
તિમ શ્રુતધર્મે રે એહમાં મન ધરે, જ્ઞાનાક્ષેપકવંત. ધન૦ ૬
એહવે જ્ઞાને રે વિઘન-નિવારણા, ભોગ નહિ ભવ હેત;
નવિ ગુણ દોષ ન વિષય સ્વરૂપથી, મનગુણ અવગુણ ખેત. ધન૦ ૭
માયા પાણી રે જાણી તેહને, લંઘી જાએ અડોલ;
સાચું જાણી રે તે બીહતો રહે, ન ચલે ડામાડોલ. ધન૦ ૮
ભોગ તત્ત્વને રે ઇમ ભય નવિ ટલે, જૂઠા જાણે રે ભોગ;
તે એ દૃષ્ટે રે ભવસાયર તરે, લહે વલી **સુજસ** સંયોગ. ધન૦ ૯

ઢાલ–સાતમી.

સાતમી પ્રભાદષ્ટિ–વિચાર.

[ત્રીજે ભવવર થાનક તપ કરી–એ દેશી.]

અર્ક–પ્રભાસમ બોધ પ્રભામાં, ધ્યાન–પ્રિયા એ દિટ્ઠિ;
તત્ત્વતણી પ્રતિપત્તિ ઇહાં વલી, રોગ નહિ સુખ–પુટ્ઠિ રે.
ભવિકા! વીર–વચન ચિત્ત ધરીયે–એ આંકણી૦ ૧
સઘલું પરવશ તે દુઃખ લક્ષણ, નિજ વશ તે સુખ લહિએ;
એ દૃષ્ટે આતમગુણ પ્રગટે, કહો સુખ તે કુણ કહિએ રે. ભ૦૨
નાગર સુખ પામર નવિ જાણે, વલ્લભ–સુખ ન કુમારી;
અનુભવ વિણ તિમ ધ્યાનતણું સુખ, કુણ જાણે નરનારી રે.
ભ૦ ૩
એહ દૃષ્ટિમાં નિર્મલ બોધે, ધ્યાન સદા હોએ સાચું;
દૂષણ રહિત નિરંતર જ્યોતિએ, રતન તે દીપે જાચું રે. ભ૦૪
વિસભાગક્ષય શાંતવાહિતા, શિવમારગ ધ્રુવ નામ;
કહે અસંગ ક્રિયા ઇહાં યોગી, વિમલ **સુજસ** પરિણામ રે.
ભ૦ ૫

ઢાલ–આઠમી.

આઠમી પરા દૃષ્ટિ–વિચાર.

[તુજ સાથે નહિ બોલું મારા વ્હાલા! તેં મુજને વિસારીજી–એ દેશી.]

દૃષ્ટિ આઠમી સાર સમાધિ, નામ **પરા** તસ જાણુંજી,
આપ સ્વભાવે પ્રવૃત્તિ પૂરણ, શશિસમ બોધ વખાણુંજી,
નિરતિચાર પદ એહમાં યોગી, કહિયે નહિ અતિચારીજી,
આરોહે આરૂઢે ગિરિને, તિમ એહની ગતિ ન્યારીજી. ૧

ચંદન ગંધ સમાન ક્ષમા ઇહાં, વાસકને ન ગવેષેજી,
આસંગે વર્જિત વળી એહમાં, કિરિયા નિજ ગુણ લેખેજી;
શિક્ષાથી જિમ રતનનિયોજન, દૃષ્ટિ ભિન્ન તિમ એહોજી,
તાસ નિયોગે કરણ અપૂર્વે, લહે મુનિ કેવલ-ગેહોજી. ૨

ક્ષીણદોષ સર્વજ્ઞ મહામુનિ, સર્વ લબ્ધિ-ફલ ભોગીજી,
પર ઉપગાર કરી શિવસુખ તે, પામે યોગ અયોગીજી;
સર્વ શત્રુક્ષય સર્વ વ્યાધિલય, પૂરણ સર્વ સમીહાજી,
સર્વ અરથ યોગે સુખ તેહથી, અનંત ગુણહ નિરીહાજી. ૩

ઉપસંહાર.

એ અડ દિટ્ઠિ કહી સંક્ષેપે, યોગશાસ્ત્ર સંકેતેજી,
કુલયોગીને પ્રવૃત્તચક્ર જે, તેહ તણે હિત હેતેજી;
યોગી કુલે જાયા તસ ધર્મે, અનુગત તે 'કુલયોગી'જી,
અદ્વેષી ગુરૂ-દેવ-દ્વિજ-પ્રિય, દયાવંત ઉપયોગી જી. ૪
શુશ્રૂષાદિક અડ ગુણ સંપૂરણ, 'પ્રવૃત્તચક્ર' તે કહિયેજી,
યમદ્વય-લાભી પરદુગ અર્થી, આદ્ય અવંચક લહિયેજી;
ચાર અહિંસાદિક યમ ઇચ્છા, પ્રવૃત્તિ થિર સિદ્ધિ નામેજી,
શુદ્ધ રૂચે પાલ્યે અતિચારહ, ટાલે ફલ પરિણામેજી. ૫
કુલ-યોગી ને પ્રવૃત્તચક્રને, શ્રવણ શુદ્ધિ પક્ષપાતજી,
યોગદૃષ્ટિ ગ્રંથે હિત હોવે, તેણે કહી એ વાતજી;
શુદ્ધ ભાવ ને સૂની કિરિયા, બેહુમાં અંતર કેતોજી ?
ઝલહલતો સૂરજ ને ખજૂઓ, તાસ તેજમાં જેતોજી. ૬

ગુહ્ય ભાવ એ તેહને કહિયે, જેહશું અંતર ભાંજેજી,
જેહશું ચિત્ત પટંતર હોવે, તેહશું ગુહ્ય ન છાજેજી;
યોગ્ય અયોગ્ય વિભાગ અલહતો, કહસ્યે મોટી વાતોજી,
ખમસ્યે તે પંડિત–પરષદમાં, મુષ્ટિ–પ્રહાર ને લાતોજી. ૭

સભા ત્રણ શ્રોતા ગુણ અવગુણ, નંદી સૂત્રે દીસેજી,
તે જાણી એ ગ્રંથ યોગ્યને, દેજો સુગુણ જગીશેજી;
લોક પૂર્યો નિજ નિજ ઈચ્છા, યોગ ભાવ ગુણ રયણેજી,
શ્રી **નયવિજય** વિબુધ પય સેવક, વાચક **જસને** વયણેજી. ૮

ઇતિ શ્રી આઠદૃષ્ટિની સજ્ઝાય સંપૂર્ણ.

પંડિત શ્રી સકલચંદજી ઉપાધ્યાય વિરચિત

બાર ભાવનાની સજઝાય.

પીઠ બંધની ઢાલ-પહેલી.

[રાગ-રામગ્રી.]

વિમલ કુલકમલના હંસ તું જીવડા,
ભુવનના ભાવ ચિત્ત જો વિચારી;
જેણે નર મનુજગતિ રત્ન નવિ કેળવ્યું,
તેણે નરનારી મણિ કોડિ હારી. વિમલ૦ ૧
જેણે સમકિત ધરી સુકૃતમતિ અનુસરી,
તેણે નરનારી નીજ ગતિ સમારી;
વિરતિ નારી વરી કુમતિમતિ પરિહરી,
તેણે નરનારી સબ કુગતિ વારી. વિમલ૦ ૨
જૈનશાસન વિના જીવ જતના વિના,
જે જના જગ ભમે ધર્મહીના;
જૈનમુનિદાન-બહુમાનહીના નરા,
પશુ પરે તે મરે ત્રિજગ દીના. વિમલ૦ ૩
જૈનના દેવગુરૂ ધર્મગુણ ભાવના,
ભાવ નિતુ જ્ઞાનલોચન વિચારી;
કર્મભરનાશિની બાર વર ભાવના,
ભાવ નિત જીવ! તું આપ તારી. વિમલ૦ ૪

સર્વગતિમાંહિ વર નરભવો દુલ્લહો,
સર્વ ગુણરત્નનો શોધિકારી;
સર્વજગજંતુને જેણે હિત કીજીએ,
સોઈ મુનિ વંદીએ શ્રુત વિચારી—
સકલ મુનિ વંદીએ શ્રુત વિચારી. વિમલ૦ ૫

પીઠબંધની ઢાલ-બીજી.

[રાગ–કેદારો.]

ભાવના માલતી ચૂસીએ, ભ્રમર પરે જેણે મુનિરાજ રે;
તેણે નિજ આતમા વાસીએ, ભરત પરે મુક્તિનું રાજ રે. ભા૦ ૧
ભાવના કુસુમશું વાસિયા, જે કરે પુન્યના કાજ રે;
તે સવે અમર–તરૂ પરે ફલે, ભાવના દિયે શિવ–રાજ રે. ભા૦ ૨
ભૂમિજનનીથકી ઉપના, સુત પરે જે જગ ભાવ રે;
તે સવિ ભૂભુજંગી ગલે, જિમ ગલે વનતરૂ દાવ રે. ભા૦ ૩
ભૂમિના વર અનંતા ગયા, ભૂમિ નવિ ગઈ કિણ સાથ રે;
ઋદ્ધિ બહુ પાપે જે તસ મિલી, તે ન લીધી કુણે સાથ રે. ભા૦ ૪
ગઈય દ્વારાવતી હરિ ગયા, અથિર સબ લોકની ઋદ્ધિ રે;
સુણીઅ તે પાંડવા મુનિ હવા, તેણે વરી અચલપદ સિદ્ધિ રે. ભા૦ ૫
રાજના પાપભર શિર થકે, જસ હુવા શુદ્ધ પરિણામ રે;
ભરત ભૂપતિ પરે તેહને, ભાવના પુણ્યના ગ્રામ રે. ભા૦ ૬
રાજના પાપભર શિર થકે, જસ હુવા શુદ્ધ મન ભાવ રે;
ભાવના સિંધુમાં તે ગળે, ઉતરે મોહ મદ તાવ રે. ભા૦ ૭
જે પદારથ નવિ આપણો, તે સવિ પ્રેમ રતિ બંધ રે;
જો ગણે તેહ તું આપણો, જીવ તુંહી મતિ અંધ રે. ભા૦ ૮

કૃષ્ણલેશ્યા વશે કીજીએ, કર્મ જે રૌદ્ર પરિણામ રે;
તે સવે ધર્મ નવિ જાણીએ, શુભ હવે શુદ્ધ પરિણામ રે. ભા૦ ૯
જે જગ આશ્રવા જિને ભણ્યા, તે સવે સંવર હોય રે;
[1]ધર્મ જે શુદ્ધ ભાવે કરે, તે તસ સંવર જોય રે. ભા૦ ૧૦

ઢાલ–ત્રીજી.

પહેલી અનિત્ય ભાવના.

[રાગ–રામગ્રી.]

મુંઝ મા મુંઝ મા મોહમાં મુંઝ મા,
શબ્દ વર રૂપ રસ ગંધ દેખી;
અથિર તે અથિર તું અથિર તનુ જીવિતં,
સમજ મન ગગન હરિચાપ પેખી. મુંઝ મા૦ ૧
લચ્છી સરિય–ગતિ પરે એક ઘર નવિ રહે,
દેખતાં જાય પ્રભુજીવ લેતી;
અથિર સવિ વસ્તુને કાજ મૂઢો કરે,
જીવડો પાપની કોડી કેતી. મુંઝ મા૦ ૨
ઉપની વસ્તુ સવિ કારમી નવિ રહે,
જ્ઞાનશું ધ્યાનમાં જો વિચારી;
ભાવ ઉત્તમ ધર્યા અધમ સબ ઉદ્ધર્યા,
સંહરે કાલ દિનરાતિ ચારી. મુંઝ મા૦ ૩
દેખ કલિ કૂતરો સર્વ જગને ભખે,
સંહરી ભૂપ નર કોટી કોટી;
અથિર સંસારને થિરપણે જે ગણે,
જાણ તસ મૂઢની બુદ્ધિ ખોટી. મુંઝ મા૦ ૪

૧–ધર્મ જે અશુદ્ધ ભાવે કરે, તે તસ આશ્રવા જોય રે.

રાચ મમ રાજની ઋદ્ધિશું પરિવર્યો,
અંતે સબ ઋદ્ધિ વિસરાલ હોશે;
ઋદ્ધિ સાથે સવિ વસ્તુ મૂકી જતે,
દિવસ દો તીન પરિવાર રોશે. મુંઝ મા૦ ૫
કુસુમ પરે યૌવનં જલબિંદુ સમ જીવિતં,
ચંચલં નરસુખં દેવભોગો;
અવધિ મન કેવલી સુકવિ વિદ્યાધરા,
કલિયુગે તેહનો પણ વિયોગો. મુંઝ મા૦ ૬
ધન્ય **અનિકાસુતો** ભાવના ભાવતો,
કેવલી સુરનદીમાંહિ સિદ્ધો;
ભાવના સુરલતા જેણે મન રોપવી,
તેણે શિવનારી પરિવાર રૂદ્ધો. મુંઝ મા૦ ૭

ઢાલ-ચોથી.

બીજી અશરણ ભાવના.

[સાંભળજો મુનિ સંયમ રાગે—એ દેશી.]

કો નવિ શરણું કો નવિ શરણું, મરતાં કુણને પ્રાણી રે;
બ્રહ્મદત્ત મરતો નવિ રાખ્યો, જસ હય ગય બહુ રાણી રે.
કો નવિ૦ ૧
માત પિતાદિક ટગમગ જોતાં, યમ લે જનને તાણી રે;
મરણ થકી સુરપતિ નવિ છૂટે, નવિ છૂટે ઈન્દ્રાણી રે. કો નવિ૦ ૨
હય ગય પય રથ કોડે વિંટયા, રહે નિત રાણા રાય રે;
બહુ ઉપાય તે જીવન કાજે, કરતાં અશરણ જાય રે. કો નવિ૦ ૩
મરણ ભીતિથી કદાપિ જીવો, જો પેસે પાયાલે રે;
ગિરિદરી વન અંબુધિમાં જાવે, તોભી હરિએ કાલે રે. કો નવિ૦ ૪

અષ્ટાપદ જેણે બલે ઉપાડ્યો, સો દશમુખ સંહરિયો રે;
કો જગ ધર્મ વિના નવિ તરિયો, પાપે કો નવિ તરિયો રે.
કો નવિ૦ ૫

અશરણ અનાથ જીવહ જીવન, શાન્તિનાથ જગ જાણો રે;
પારેવો જેણે શરણે રાખ્યો, મુનિ તસ ચરિત વખાણો રે.
કો નવિ૦ ૬

મેઘકુમાર જીવ ગજરાજે, સસલો શરણે રાખ્યો રે;
વીર પાસ જેણે ભવભય કચરો, તપ સંયમશું નાખ્યો રે.
કો નવિ૦ ૭

મત્સ્ય પરે રોગે તડફડતા, કોણે નવિ સુખ કરિયો રે;
અશરણ અનાથ ભાવના ભરિયો, અનાથી મુનિ નિસરિયો રે.
કો નવિ૦ ૮

ઢાલ-પાંચમી.

ત્રીજી સંસાર ભાવના.

[રાગ-કેદારો.]

સર્વ સંસારના ભાવ તું, સમ ધરી જીવ! સંભાર રે;
તે સર્વે તેં પણ અનુભવ્યા, હૃદયમાં તેહ ઉતાર રે. સર્વ૦ ૧
સર્વતનુમાં વસી નિસર્યો, તેં લીયા સર્વ અધિકાર રે;
જાતિ ને યોનિ સબ અનુભવ્યા, અનુભવ્યા સર્વ આહાર રે.
સર્વ૦ ૨

સર્વસંયોગ તેં અનુભવ્યા, અનુભવ્યા રોગ ને શોગ રે;
અનુભવ્યો સુખદુઃખકાલ તેં, પણ લીયો નવિ જિન-યોગ રે.
સર્વ૦ ૩

સર્વ જન નાતરા અનુભવ્યા, પહેરિયા સર્વ શણગાર રે;
પુદ્‌ગલા તેં પરાવતીંયા, નવિ નમ્યા જિન અણગાર રે. સર્વ૦ ૪
પાપના શ્રુત પણ તેં ભણ્યા, તેં કર્યાં મોહના ધ્યાન રે;
પાપના દાન પણ તેં દિયા, નવિ દિયા પાત્રમેં દાન રે. સર્વ૦ ૫
વેદ પણ તીન તેં અનુભવ્યા, તેં ભણ્યા પરતણા વેદ રે;
સર્વ પાખંડ તેં અનુભવ્યા, તિહાં ન સંવેગ નિર્વેદ રે. સર્વ૦ ૬
રડવડ્યો જીવ મિથ્યામતિ, પશુ હણ્યા ધર્મને કાજ રે;
કાજ કીધાં નવિ ધર્મના, હરખિયો પાપને કાજ રે. સર્વ૦ ૭
કુગુરૂની વાસના ડાકિણી, તેણે દમ્યા જીવ અનંત રે;
તિહાં નવિ મુક્તિપંથ ઓળખ્યો, તેણે હવો નવિ ભવ અંત રે.
સર્વ૦ ૮

ઢાલ-છઠ્ઠી.

ચોથી એકત્વ ભાવના.

[રાગ-માલવી ગોડી.]

એ તુંહિ આપકું તુંહિ ધ્યાઓજી, ધ્યાનમાંહિ એકેલા;
જિહાં તિહાં તું જાયા એકેલા, જાવેગા એકેલા. એ૦ ૧
હરિ હર પ્રમુખા સુર નર જાયા, તે ભી જગે એકેલા;
તે સંસાર વિવિધપરે ખેલી, ગયા તે ભી એકેલા. એ૦ ૨
કો ભી લીના સાથ ન તેણે, ઋદ્ધિ ગઇ નવિ સાથે;
નિજ નિજ કરણી લેઇ ગયા તે, ધન વિણ ઠાલે હાથે. એ૦ ૩
બહુ પરિવારે મ રાચો લોકા, મુધા મલ્યો સબ સાથો;
ઋદ્ધિ મુધા હોશે સબ ચિંતા, ગગન તણી જિમ બાથો. એ૦ ૪
શાન્તસુધારસસરમાં ઝીલો, વિષય વિષ પંચ નિવારો;
એકપણું શુભ ભાવે ચિંતી, આપ આપકું તારો. એ૦ ૫

હિંસાદિક પાપે એ જીવો, પામે બહુવિધ રોગો;
જલ વિણુ જિમ માછો એકેલો, પામે દુઃખ પરલોગો. એ૦ ૬
એક પણું ભાગ્રી નમિરાજા, મૂકી મિથિલા રાજ્જે;
મૂકી નર નારી સવિ સંગતિ, [1]પ્રણમે તસ સુરરાજ્જે. એ૦ ૭

ઢાલ–સાતમી.

પાંચમી અન્યત્વ ભાવના.

[રાગ–કેદારો ગોડી]

ચેતના જાગ સહચારિણી, આળસ ગોદડું નાંખ રે;
હૃદય ઘરે જ્ઞાન દીવો કરો, સુમતિ ઉઘાડી નિજ આંખ રે.
ચેતના૦ ૧
એક શત અધિક અટ્ઠાવના, મોહ રણીયા ઘરબારી રે;
હું સદા તેણે વિંટ્યો રહું, તુઝ ન ચિંતા કિસી મારી રે.
ચેતના૦ ૨
જઈ મુઝ તે અલગા કરે, તો રમું હું તુઝ સાથે રે;
તેહથી હું અલગો રહું, જો રહે તું મુઝ હાથે રે. ચેતના૦ ૩
મન વચન તનુ સવે ઇંદિયા, જીવથી જૂજૂઆ હોય રે;
અપર પરિવાર સબ જીવથી, તું સદા ચેતના જોય રે. ચેતના૦ ૪
તનુ વચન મન સવે ઇંદિયા, જીવથી જૂજૂઆ જોય રે;
જો રમે તું ઇણે ભાવના, તો તુઝ કેવલ હોય રે. ચેતના૦ ૫
સર્વ જગ જીવ ગણુ જૂજૂવા, કોઇ કુણુનો નવિ હોય રે;
કર્મવશે સર્વ નિજ નિજતણે, કર્મથી નવિ તર્યો કોય રે.
ચેતના૦ ૬

---

૧ પાઠાંતર–પ્રણમે **સકલ** મુનિરાજ્જે.

દેવ ગુરૂ જીત્ર પણ જૂજૂઆ, જૂજૂઆ જગતના જીવ રે;
કર્મવશ સર્વ નિજ નિજતણે, ઉદ્યમ કરે નહિ કલીવ રે.
ચેતના૦ ૭

સર્વ શુભવસ્તુ મહિમા હરે, કલિયુગે દુષ્ટ ભૂપાલ રે;
તિમ દુકાલોપિ જનને હરે, અવરની આશ મન વાલ રે.
ચેતના૦ ૮

ચિંત કરે આપ તું આપણી. મમ કર પારકી આશ રે;
આપણું આચર્યું અનુભવ્યું, વિચારી પર વસ્તુ ઉદાસ રે.
ચેતના૦ ૯

કો કિણે જગ નવિ ઉદ્ધર્યો, ઉદ્ધરે આપણો જીવ રે;
ધન્ય જે ધર્મે આદર કરે, તે વસે ઇંદ્ર સમીવ રે. ચેતના૦ ૧૦
જો જુવે જૂજૂવા આતમા, દેહ ધન જનથકી ધ્યાન રે;
તો ગઈ દુઃખ નવિ ઉપજે, જેહને મન જિનજ્ઞાન રે. ચેતના૦ ૧૧

ઢાલ–આઠમી.

છઠ્ઠી અશુચિ ભાવના.

[રાગ–કેદારો ગોડી.]

માંસ મલ મૂત્ર રૂધિરે ભર્યો, અશુચિ નરનારીના દેહ રે;
વારૂણીકુંભપરે ભાવિયે, અંતે હિયે જીવને છેહ રે. માંસ૦ ૧
અશુભ બહુ રોગ કફ નિતુ વહે, એ ભખે ભક્ષ્ય અભક્ષ્ય રે;
દેહને જાણુ જોખમ ઘણા, દેહ બહુજીવનો ભક્ષ્ય રે. માંસ૦ ૨

ઢાલ–નવમી.

સાતમી આશ્રવ ભાવના.

[રાગ–મધુમાદ.]

જગ શુભાશુભ જેણે કર્મતતિ વેલિ જે,
શુભ અશુભાશ્રવ તે વખાણો;
જલધરો જેમ નદીવર સરોવર ભરે,
તિમ ભરે જીવ બહુ કર્મ જાણો. જગ૦ ૧
મમ કર જીવ તું અશુભ કર્માશ્રવા,
વાસવા પણ સકર્મા ન છૂટે;
જેણે જગ દાન વર પુણ્ય નવિ આદર્યા,
તે કૃપણ નિર્ધના પેટ કૂટે. જગ૦ ૨
મન વચ કાય વિષયા કષાયા તથા,
અવિરતિ અશુભ ધ્યાન પ્રમાદો;
મૂકી મિથ્યામતિ વર ઉપાસક યતિ,
જગ શુભાશ્રવથકી નો વિષાદો. જગ૦ ૩
રાચ મમ જીવ! તું વિતથ આડંબરે,
જલ વિના મેઘ જિમ ફોક ગાજે;
ધર્મના કાજ વિણુ મ કર આરંભ તું,
તેને તુઝ કર્મની ભીડ ભાંજે. જગ૦ ૪
તે અશુભ આશ્રવા રૂંધતાં જીવને, સંવરો સંવરે કર્મજાલં;
નાવના છિદ્ર રૂંધ્યા યથા નીરને,
તેણે કરી જીત સંવર વિશાલં. જગ૦ ૫

ઢાલ-દશમી.

આઠમી તપો ભાવના.

[રાગ-ગોડી.]

તાપે મીણ ગલે જિમ માખણ, તથા કર્મ તપતાપે રે;
કંચન કાટ ગલે જેમ આગે, પાપ ગલે તેન જાપે રે. તાપે૦ ૧
તે તપ બાર ભેદશું કીજે, કર્મ-નિર્જરા હોવે રે;
સો મુનિવરને હોય સકામા, અવર અકામા જોવે રે. તાપે૦ ૨
અનશન ઉનોદરી રસ-ત્યાગો, કીજીયે વૃત્તિ-સંક્ષેપો રે;
સંલીનતા કરી કાય-કિલેશો, ટલે કર્મના લેશો રે. તાપે૦ ૩
પાયચ્છિત્ત વિનય વેયાવચ્ચ, સજ્ઝાયો વર-ઝાણો રે;
કાઉસ્સગ્ગ કીજે જેણે ભવિજન, તસ તપ મુક્તિ નિદાનો રે.
તાપે૦ ૪

ઢાલ-અગ્યારમી.

નવમી ધર્મ ભાવના.

[શાન્ત સુધારસ કુંડમાં-એ દેશી.]

ધર્મથી જીવને જય હોયે, ધર્મથી સવિ દુઃખ નાશ રે;
રોગને શોગ ભય ઉપશમે, ધર્મથી અમરઘરે વાસ રે. ધર્મ૦ ૧
દુર્ગતિ પાતથી જીવને, ધર્મ વિણ નવિ ધરે કોય રે;
વાંછિત દિયે સુરતરૂ પરે, દાન તપ શીલથી જોય રે. ધર્મ૦ ૨
ધર્મ વર સાધુ શ્રાવકતણો, આદરે ભાવશું જેહ રે;
સર્વ સુખ સર્વ મંગલતણું, આદર્યું કારણ તેહ રે. ધર્મ૦ ૩

ઢાલ-બારમી.

દશમી દાન ભાવના.

[રાગ-રામગ્રી.]

જે નરા સાધુ આધાર વર દાયકા,
તે નરા ધન્ય જગ વિબુધ ગાયા;
જે છતે યોગે વર સાધુને નવિ દિયે,
તે કાસકુસુમપરે ફોક જાયા. જે૦ ૧
નિર્મલો મુક્તિનો માર્ગ જિનશાસને,
સાધુને દાનવિણુ ક્ષણુ ન ચાલે;
પામતો મનુજ જો સાધુને નવિ દિયે,
સો કરો કપીલા દાસી હવાલે. જે૦ ૨
અકલનું હાટ નર મુક્તિની વાટ નર,
નાટ તું મ કર તપ પુણ્યકેરો;
કર્મનો કાટ ઉતારી નરભવ લહી,
ઘાટ મમ વોલ ભવવારીકેરો. જે૦ ૩
જ્ઞાન વિજ્ઞાન આચારપદ નરભવો,
પામીયો પૂર્વભવ પુણ્યયોગે;
પુણ્ય વિણુ પશુભવે જીવ પરવશ પડ્યો,
શસ્ત્રશું મારિયે અધમ લોગે. જે૦ ૪
જીવ તેં નરભવે અશુભ ભવ પશુપણે,
જીવતાં જીવની કોડી મારી;
પુણ્ય વિણુ પશુભવે રાસભા દુઃખે રડે,
મલ ભખે પુંઠિ વલી ગુણુ ધારી. જે૦ ૫

જીવહિંસાદિ સવિ પાપ એ જીવડે,
પાપીયે આદર્યાં જીવ સાટે;
ખાટકી હાટ તે વિવિધ પરે કાટિયે,
અગ્નિમાં દાટિયે પાપ માટે. જે૦ ૬
પુણ્યથી દૈવે તુઝ દેહ રૂડો ઘડ્યો,
આણિયો જૈનકુલે પુણ્યકાજે;
ધર્મ નરજન્મ જો જીવ હારીશ તું,
ઘસીશ નિજ હાથડા અશુભ રાજે. જે૦ ૭
દાન તપ શીલ સંયમ દયા ધર્મથી,
સર્વ સુખ ઋદ્ધિ તું જો વિચારી;
સર્વ શુભયોગ હારીશ જો તું પછી,
ઘસીશ જિમ હાથ હાર્યો જુગારી. જે૦ ૮
જિસીય ગણિકા તણી ખાટ સાધારણી,
તિસીય મિથ્યામતિ જગે ન રૂડી;
તજિય હિંસા કુધર્માદિ સવિ પાપ તું,
વિશ્વમાં મોકલે કીર્તિ રૂડી. જે૦ ૯
પાટ મમ રાખજે પાપ આચારનો,
ફાટ મમ પાડજે ધર્મ વાટે;
જાટ પરે અણુવિમાસ્યું કિશું મમ કરે,
ખોટ મમ પાડજે ધર્મ હાટે. જે૦ ૧૦
જો તુઝ સુખ ગમે સર્વ દુઃખ નવિ ગમે,
વિષય સોવીર રસ ત્યજીય ખાટો;
આત્મ અધ્યાત્મ વર ધ્યાન કુંજે રમી,
ધર્મ વર ભાવના અમૃત ચાટો. જે૦ ૧૧

ઢાલ-તેરમી.

અગ્યારમી શમરસ ભાવના.

[ત્રીજે ભવ વરથાનક તપ કરી–એ દેશી.]

ભવિક જીવ પૂછે નિજ ગુરૂને, અશુભ કર્મ કિમ કાટે;
શ્રમણ ધર્મે નિઃસંગી જીવો, જો સમતા-રસ ચાટે રે.
ભવિકા ! શમરસ અમૃત ચાટો, કુવ્યસન મૂકો મનનો આંટો;
સદોષ પિંડે મ ભરો ઠાઠો, પરસુખ દેખી મમ વાંટો રે. ભ૦ શ૦ ૧
વિંધ્યો જીવ કર્મવિષ કાંટે, પીડ્યો ચાર ગતિને ફાંટે;
શુભધ્યાને દેતાં દૃઢ પાટે, કર્મ-ગૂંબડું ફાટે રે. ભ૦ શ૦ ૨
પાપપીંડ સબ મંસ તજે જો, જો કષાય મદ દાટે;
નિખિલ પાપ નિઃસંગી જીવો, રહેતો સબ દુઃખ કાટે રે. ભ૦ શ૦ ૩
જનના સુખ શુભધ્યાન સુલેશ્યા, દુકાલ મૂસો કાટે;
દાન પુણ્ય જનના સબ તેણે, વાદલ પરે સબ ફાટે રે. ભ૦ શ૦ ૪
રોગ શમે જેમ અમૃત છાંટે, હૃદય પડે નવિ આંટે;
ધર્મ કરંતાં ભવિક જીવને, શિવસુખ આવે આંટે રે. ભ૦ શ૦ ૫
ગુણ વિણ કિમ શિવગિરિ પર ચઢિયે, હીણપુણ્ય જન રાંટે;
બેસે જો જિન ગુણમણિ સાટે, તો સબ ભવદુઃખ કાટે રે. ભ૦ શ૦ ૬

卐

ઢાલ-ચૌદમી.

બારમી લોક સ્વરૂપ ભાવના.

[રાગ-પરજીઓ.]

જ્ઞાન નયનમાંહે ત્રિભુવનરૂપે, જેણે જિન દીઠો લોગો;
નિધણીયાતો ષટ્દ્રવ્યરૂપો, પ્રણમો તસ જિન યોગો. ૧
મુનિવર! ધ્યાવો રે, અઢીયદ્વીપ નર લોગો;
જિહાં જિન મુનિવર સિદ્ધ અનંતા, જિહાં નહિ જ્ઞાન વિયોગો.
મુનિ૦ ૨
આપે સિદ્ધો કેણે ન કીધો, જસ નહિ આદિ અંતો;
લીધો કેણે નવિ જાયે ભુજબલે, ભરિયો જંતુ અનંતો. મુનિ૦ ૩
અનેક દ્રવ્ય પર્યાય પરિવર્તન, અનંત પરમાણુ સ્કંધે;
જેમ દિસે તેમ અકલ અરૂપી, પંચ દ્રવ્ય અનુસંધે. મુનિ૦ ૪
અચલપણે ચલનં પ્રતિ કારણ, ધર્માસ્તિકાય પ્રદેશો;
સ્થિરહેતુ અધર્માસ્તિકાયથી, લોકાકાશ અતિદેશો. મુનિ૦ ૫
મધ્યે એક રજ્જુ ત્રસ નાડી, ચઉદશ રજ્જુ પ્રમાણો;
અનંત અલોકી ગોટે વિંટયો, મસ્તકે સિદ્ધ અહિઠાણો. મુનિ૦ ૬
અધોલોક છત્રાસન સમવડ, તીર્છો ઝલ્લરી જાણો;
ઉર્ધ્વલોક મૃદંગ સમાણો, ધ્યાન **સકલ** મુનિ આણો. મુનિ૦ ૭

ઇતિ મહોપાધ્યાય શ્રી સકલચંદગણિ વિરચિત
બાર ભાવનાની સજ્ઝાય સંપૂર્ણ.

—: શ્રી જશસોમ શિષ્ય જયસોમ કૃત :—

બાર ભાવનાની સજઝાય.

[દુહા.]

પાસ જિનેસર પય નમી, સદ્ગુરૂને આધાર;
ભવિયણ જનના હિત ભણી, ભણુશું ભાવના બાર. ૧
પ્રથમ અનિત્ય અશરણપણું, એહ સંસાર વિચાર;
એકલપણું અન્યત્વ તિમ, અશુચિ આશ્રવ સંભાર. ૨
સંવર નિર્જર ભાવના, લોક સરૂપ સુબોધિ;
દુલ્લહ ભાવન જિન ધરમ, એણી પરે કરે જીઉ સોધિ. ૩
રસકુંપી રસ ભાવિઓ, લોહ થકી હોય હેમ;
જીઉ ઇણ ભાવન શુદ્ધ હુયે, પરમ રૂપ લહે તેમ. ૪
ભાવ વિના દાનાદિકા, જાણે અલૂણું ધાન;
ભાવ રસાંગ મળ્યા થકી, ત્રુટે કરમ નિદાન. ૫

ઢાલ–પહેલી.

પહેલી અનિત્ય ભાવના.

[ભાવનાની–દેશી.]

પહેલી ભાવના એણી પરે ભાવીયેજી, અનિત્યપણું સંસાર;
ડાભ–અણી ઉપર જલ બિંદુઓજી, ઇંદ્રધનુષ અનુહાર. ૧
સહજ સંવેગી સુંદર આતમાજી, ધર જિનધર્મશું રંગ;
ચંચલ ચપલાની પરે ચિંતવેજી, કૃત્રિમ સવિ હુ સંગ. સ૦ ૨
ઇંદ્રજાલ સુહણે શુભ અશુભશુંજી, કૂડો તોષ ને રોષ;
તિમ ભ્રમ ભૂલા અથિર પદારથેજી, સ્યો કીજે મન શોષ. સ૦ ૩

ઠાર ત્રેહ પામરના નેહ જ્યુંજી, એ યૌવન રંગરોલ;
ધન સંપદ પણ દીસે કારમીજી, જેહવા જલકલ્લોલ. સ૦ ૪
મુંજ સરિખે માગી ભીખડીજી, **રામ** રહ્યા વનવાસ;
એણે સંસારે એ સુખ સંપદાજી, જિમ સંધ્યારાગ વિલાસ. સ૦ ૫
સુંદર એ તનુ શોભા કારમીજી, વિણસંતાં નહિ વાર;
દેવતણે વચને પ્રતિબૂઝીયોજી, ચક્રી **સનતકુમાર.** સ૦ ૬
સૂરજ રાહુ ગ્રહણે સમજીઓજી, શ્રી કીર્તિધર રાય;
કુરકંડૂ પ્રતિબૂઝ્યો દેખીનેજી, વૃષભ જરાકુલ કાય. સ૦ ૭
કિહાં લગે ધૂઆં ધવલહરા રહેજી, જલ પરપોટો જોય;
આઉખું અથિર તિમ મનુષ્યનુંજી, ગર્વ મ કરશો કોય. સ૦ ૮
અતુલબલી સુરવર જિનવર જિસ્યાજી, ચક્રી હરિબલ જોડી;
ન રહ્યો એણે જુગ કોઇ થિર થઈજી, સુરનર ભૂપતિ કોડી. સ૦ ૯

બીજી અશરણ ભાવના.

[દુહા.]

પલ પલ છીજે આઉખું, અંજલી જલ જ્યું એહ;
ચલતે સાથે સંબલો, લેઇ શકે તો લેહ. ૧
હે અચિંત્ય ગલશું ગ્રહી, સમય સીંચાણો આવિ;
શરણ નહિ જિનવચણ વિણ, તેણે હવે અશરણ ભાવિ. ૨

ઢાલ–બીજી.

[સહજાનંદી રે આતમા–એ દેશી.]

બીજી અશરણ ભાવના, ભાવો હૃદય મઝાર રે,
ધરમ વિના પરભવ જતાં, પાપે ન લહીશ પાર રે;
જાઈશ નરક દુવાર રે, તિહાં તુજ કવણ આધાર રે. ૧

લાલ સુરંગા રે પ્રાણીઆ, મૂકને મોહ જંજાળ રે;
મિથ્યા મતિ સવિ ટાળ રે, માયા આલ પંપાળ રે. લાલ૦ ૨
માત પિતા સુત કામિની, ભાઈ ભયણી સહાય રે,
મેં મેં કરતાં રે અજ પરે, કર્મે ગ્રહ્યો જીઉ જાય રે;
તિહાં આડો કો નવિ થાય રે, દુઃખ ન લીયે વહેંચાય રે. લાલ૦ ૩
નંદની સોવન ડુંગરી, આખર નાવી કો કાજ રે,
ચક્રી સુભૂમ તે જલધિમાં, હાર્યો ખટ ખંડ રાજ રે;
બૂડ્યો ચરમ જહાજ રે, દેવ ગયા સવિ ભાજ રે,
લોભે ગઈ તસ લાજ રે. લાલ૦ ૪
દ્વીપાયન દહી દ્વારિકા, બલવંત ગોવિંદ રામ રે,
રાખી ન શકયા રે રાજવી, માત પિતા સુત ધામ રે;
તિહાં રાખ્યાં જિન નામ રે, શરણુ કીઓ નેમિસ્વામ રે,
વ્રત લેઇ અભિરામ રે, પોહોત્યા શિવપુર ઠામ રે. લાલ૦ ૫
નિત્ય મિત્ર સમ દેહડી, સયણાં પર્વ સહાય રે,
જિનવર ધર્મ ઉગારશે, જિમ તે વંદનિક ભાય રે;
રાખે મંત્રી ઉપાય રે, સંતોષ્યો વળી રાય રે,
ટાળ્યા તેહના અપાય રે. લાલ૦ ૬
જન્મ જરા મરણાદિકા, વયરી લાગ્યા છે કેડ રે,
અરિહંત શરણુ તું આદરી, ભવભ્રમણ દુઃખ ફેડ રે;
શિવસુંદરી ઘર તેડ રે, નેહ નવલ રસ રેડ રે,
સીંચી સુકૃત સુરપેડ રે. લાલ૦ ૭

ત્રીજી સંસાર ભાવના.

[દુહા.]

થાવચ્ચાસુત થરહર્યો, જોર દેખી જમ ધાડ;
સંયમ શરણું સંગ્રહ્યું, ધણ કણ કંચણ છાંડ. ૧
ઇણે શરણે સુખિયા થયા, શ્રી **અ**નાથી અણગાર;
શરણ લહ્યા વિણ જીવડા, ઇણી પરે રૂલે સંસાર. ૨

ઢાલ-ત્રીજી.

[જગતગુરૂ હીરજી રે–એ દેશી.]

ત્રીજી ભાવના ઇણી પરે ભાવીયે રે, એહ સ્વરૂપ **સં**સાર;
કર્મવશે જીવ નાચે નવ નવ રંગશું રે, એ એ વિવિધ પ્રકાર. ૧
ચેતન! ચેતીયે રે, લહી માનવ અવતાર;
ભવ નાટકથી જો હુઓ ઉભગા રે, તો છાંડો વિષય વિકાર. ચે૦ ૨
કબહી ભૂ જલ જલણાનિલ તરૂમાં ભમ્યો રે, કબહી નરક નિગોદ;
બિ તિ ચઉરિંદ્રિયમાંહે કેઇ દિન વસ્યો રે, કબહીક દેવ વિનોદ. ચે૦ ૩
કીડી પતંગ હરિ માતંગપણું ભજે રે, કબહી સર્પ શીયાલ;
બ્રાહ્મણ ક્ષત્રિય વૈશ્ય કહાવતો રે, હોવે શુદ્ર ચંડાલ. ચે૦ ૪
લાખ ચોરાશી ચઉટે રમતો રંગશું રે, કરી કરી નવ નવ વેશ;
રૂપ કુરૂપ ધની નિર્દ્રવ્ય સોભાગિઓ રે, દુર્ભાગી દરવેશ. ચે૦ ૫
દ્રવ્ય ક્ષેત્ર સૂક્ષમ ને બાદર ભેદશું રે, કાલ ભાવ પણ તેમ;
અનંતાનંત પુદ્ગલ પરાવર્ત્તન કર્યા રે, કહ્યો પન્નવણા એમ. ચે૦ ૬
ભાઈ બહિન નરનારી તાતપણું ભજે રે, માત પિતા હોયે પુત્ર;
તેહિજ નારી વૈરી ને વલી વાલહી રે, એહ સંસારહ સૂત્ર. ચે૦ ૭
ભુવનભાનુ જિન ભાખ્યાં ચરિત્ર સુણી ઘણાં રે,સમજ્યા ચતુરસુજાણ;
કર્મવિવર વશ મૂકી મોહ વિટંબના રે, મળ્યા મુગતિ જિન ભાણ.
ચે૦ ૮

ચોથી એકત્વ ભાવના.

[દુહા.]

ઇમ ભવ ભવ જે દુઃખ સહ્યાં, તે જાણે જગનાથ;
ભયભંજણુ ભાવઠહરણુ, ન મળ્યો અવિહડ સાથ. ૧
તેણે કારણ જીવ એકલો, છોડી રાગ ગલપાસ;
સવિ સંસારી જીવશું, ધર ચિત્ત ભાવ ઉદાસ. ૨

ઢાલ-ચોથી.

[જ્ઞાનપદ ભજીએ રે જગત સુહંકરૂ-એ દેશી.]

ચોથી ભાવના ભવિયણ મન ધરો, ચેતન! તું **એ**કાકી રે;
આવ્યો તિમ જાઇશ પરભવ વલી, ઈહાં મૂકી સવિ બાકી રે. ૧
મમ કર મમતા રે સમતા આદરો, આણી ચિત્ત વિવેકો રે;
સ્વારથિયાં સજ્જન સહુએ મલ્યાં, સુખ દુઃખ સહેશે એકો રે. મમ૦ ૨
વિત્ત વહેંચણ આવી સહુએ મલે, વિપત્તિ સમય જાય નાસી રે;
દવ બલતો દેખી દશ દિશે પુલે, જેમ પંખી તરૂવાસી રે. મમ૦ ૩
ખટ ખંડ નવ નિધિ ચૌદ રયણ ધણી, ચોસઠ સહસ સુનારી રે;
છેડો છોડી ચલ્યા તે એકલા, હાર્યો જેમ જુગારી રે. મમ૦ ૪
ત્રિભુવન કંટક બિરૂદ ધરાવતો, કરતો ગર્વ ગુમાનો રે;
ત્રાગા વિણુ નાગા તે સહુ ચલ્યા, રાવણ સરિખા રાજાનો રે. મમ૦ ૫
માલ રહે ઘર સ્ત્રી વિશ્રામિતા, પ્રેતવના લગે લોકો રે;
ચય લગે કાયા રે આખર એકલો, પ્રાણી ચલે પરલોકો રે. મમ૦ ૬
નિત્ય કલહો બહુ મેલે દેખીઓ, બિહું પણ ખટપટ થાય રે;
વલિયાની પરે વિહરીશ એકલો, ઈમિ બૂઝયો નમિરાય રે. મમ૦ ૭

પાંચમી અન્યત્વ ભાવના.

[દુહા.]

ભવ સાયર બહુ દુઃખ જલ, જન્મ મરણુ તરંગ;
મમતા તંતુ તિણે ગ્રહ્યો, ચેતન ચતુર માતંગ. ૧
ચાહે જો છોડણુ ભણી, તો ભજ ભગવંત મહંત;
દૂર કરે પરબંધને, જિમ જલથી જલકંત. ૨

ઢાલ-પાંચમી.

[કપૂર હુવે અતિ ઉજળો રે–એ દેશી.]

પાંચમી ભાવના ભાવીયે રે, જીવ અન્યત્વ વિચાર;
આપ સવારથી એ સહુ રે, મલિયો તુજ પરિવાર. ૧
સંવેગી સુંદર! બૂઝ મા મૂંઝ ગમાર;
તારૂં કો નહિ ઇણુ સંસાર, તું કેહનો નહિ નિરધાર. સં૦ ૨
પંથ શિરે પંથી મળ્યા રે, કીજે કિણુહીશું પ્રેમ;
રાત્રિ વસે પ્રહ ઉઠી ચલે રે, નેહ નિવાહે કેમ. સં૦ ૩
જિમ મેળો તીરથ મલે રે, જન જન વણુજની ચાહ;
કૈ ત્રોટો કૈ ફાયદો રે, લેઈ લેઈ નિજ ઘર જાય. સં૦ ૪
જિહાં કારજ જેહનાં સરે રે, તિહાં તે દાખે નેહ;
સૂરિકાંતાની પરે રે, છટકી દેખાડે છેહ. સં૦ ૫
ચુલણી અંગજ મારવા રે, કૂડું કરે જતુ–ગેહ;
ભરત બાહુબલિ ઝૂઝીયા રે, જુએ જુએ નિજના નેહ. સં૦ ૬
શ્રેણિક પુત્રે બાંધીયો રે, લીધું વહેંચી રાજ્ય;
દુઃખ દીધું બહુ તાતને રે, દેખો સુતનાં કાજ. સં૦ ૭
ઇણુ ભાવન શિવપદ લહે રે, શ્રી મરૂદેવી માય;
વીર શિષ્ય કેવલ લહ્યું રે, શ્રી ગૌતમ ગણુરાય. સં૦ ૮

છઠ્ઠી અશુચિ ભાવના.

[દુહા.]

મોહ વશે મન મંત્રવી, ઇંદ્રિય મળ્યા કલાલ;
પ્રમાદ મદિરા પાયકે, બાંધ્યો જીવ ભૂપાલ. ૧
કર્મ જંજીર જડી કરી, સુકૃત માલ સવિ લીધ;
અશુભ વિરસ દુર્ગંધમય, તનુ ગોતહરે દીધ. ૨

ઢાલ-છઠ્ઠી.

[ભાવ શ્રાવકના ભાવિયે–એ દેશી.]

છઠ્ઠી ભાવના મન ધરો, જીઉ **અશુચિ** ભરી એ કાયા રે;
શી માયા રે, માંડે કાચા પિંડશું એ. ૧
નગરખાલ પરે નિતુ વહે, કફ મલ મૂત્ર ભંડારો રે;
તિમ દ્વારો રે, નર નવ દ્વાદશ નારીના એ. ૨
દેખી દુર્ગંધ દૂરથી, તું મુહ મચકોડે માણે રે;
નવિ જાણે રે, તિણ પુદ્દગલ નિજ તનુ ભર્યું એ. ૩
માંસ રૂધિર મેદા રસે, અસ્થિ મજ્જા નર બીજે રે;
શું રીઝે રે, રૂપ દેખી દેખી આપણું એ. ૪
કૃમિ વાલાદિક કોથલી, મોહરાયની ચેટી રે;
એ પેટી રે, ચર્મ જડી ઘણા રોગની એ. ૫
ગર્ભવાસ નવ માસમાં, કૃમિ પરે મલમાં વસિયો રે;
તું રસિયો રે, ઉંધે માથે ઇમ રહ્યો એ. ૬
કનક કુંઅરી ભોજન ભરી, તિહાં દેખી દુર્ગંધ બૂઝયા રે;
અતિ ઝૂજયા રે, **મલ્લિ** મિત્ર નિજ કર્મશું એ. ૭

સાતમી આશ્રવ ભાવના.

[દુહા.]

તન છિલ્લર ઈંદ્રિય મછા, વિષય કલણ જંબાલ;
પાપ કલુષ પાણી ભર્યું, આશ્રવ વહે ઘડનાલ. ૧
નિર્મલ પખ સહજે સુગતિ, નાણ વિનાણ રસાલ;
શું બગની પરે પંકજલ, ચૂંથે ચતુર મરાલ. ૨

ઢાલ–સાતમી.

[સુત સિદ્ધારથ ભૂપનો રે–એ દેશી.]

આશ્રવ ભાવના સાતમી રે, સમજો સુગુરૂ સમીપ;
ક્રોધાદિક કાંઇ કરો રે, પામી શ્રી જિન દ્વીપો રે.
સુણ સુણ પ્રાણીયા ! પરિહર આશ્રવ પંચો રે;
દશમે અંગે કહ્યા, જેહના દુષ્ટ પ્રપંચો રે. સુ૦ ૧
હોંશે જે હિંસા કરે રે, તે લહે કટુક વિપાક;
પરિ હોશે ગોત્રાસની રે, જો જો અંગ વિપાકો રે. સુ૦ ૨
મિથ્યા વયણે વસુ નડયો રે, **મંડિક** પરધન લેઇ;
ઇણ અબ્રહ્મે રોલવ્યા રે, ઇંદ્રાદિક સુર કેઇ રે. સુ૦ ૩
મહા આરંભ પરિગ્રહે રે, **બ્રહ્મદત્ત** નરય પહુત્ત;
સેવ્યાં શત્રુપણું ભજે રે, પાંચે દુરગતિ દૂતો રે. સુ૦ ૪
છિદ્ર સહિત નાવા જલે રે, બૂડે નીર ભરાય;
તિમ હિંસાદિક આશ્રવે રે, પાપે પિંડ ભરાયો રે. સુ૦ ૫
અવિરતિ લગે એકેંદ્રિયા રે, પાપસ્થાન અઢાર;
લાગે પાંચે હી ક્રિયા રે, પંચમ અંગ વિચારો રે. સુ૦ ૬
કટુક ક્રિયા થાનક ફળ્યાં રે, બોલ્યા બીજે અંગ;
કહેતાં હિયડું કમકમે રે, વિરૂઓ તાસ પ્રસંગો રે. સુ૦ ૭

મૃગ પતંગ અલિ માછલું રે, કરી એક વિષય પ્રપંચ;
દુઃખિયા તે કિમ સુખ લહે રે, જસ પરવશ એહ પંચો રે. સુ૦ ૮
હાસ્ય નિંદ વિકથા વશે રે, નરક નિગોદે રે જાત;
પૂરવધર શ્રુત હારીને રે, અવરાંની શી વાતો રે. સુ૦ ૯

આઠમી સંવર ભાવના.

[દુહા.]

શુભ માનસ માનસ કરી, ધ્યાન અમૃત રસ રેલિ;
નવદલ શ્રી નવકાર પય, કરી કમલાસન કેલિ. ૧
પાતક પંક પખાલીને, કરી સંવરની પાલ;
પરમ હંસ પદવી ભજો, છોડી સકલ જંજાલ. ૨

ઢાલ-આઠમી.

[સુણ જિનવર શેત્રુંજા ધણીજી-એ દેશી.]

આઠમી સંવર ભાવના જી, ધરી ચિત્તશું એક તાર;
સમિતિ ગુપ્તિ સૂધી ધરો જી, આપો આપ વિચાર.
સલુણા! શાન્ત સુધારસ ચાખ૦ એ આંકણી.
વિરસ વિષય ફલ ફૂલડે જી, અટતો મન અલિ રાખ. સ૦ ૧
લાભ અલાભે સુખ દુઃખે જી, જીવિત મરણ સમાન;
શત્રુ મિત્ર સમ ભાવતો જી, માન અને અપમાન. સ૦ ૨
કહિયે પરિગ્રહ છાંડશું જી, લેશું સંયમ ભાર;
શ્રાવક ચિંતે હું કદા જી, કરીય સંથારો સાર. સ૦ ૩
સાધુ આશંસા ઈમ કરે જી, સૂત્ર ભણીશ ગુરૂ પાસ;
એકલમલ્લ પ્રતિમા રહી જી, કરીશ સંલેષણ ખાસ. સ૦ ૪
સર્વ જીવ હિત ચિંતવે જી, વઈરિ મ કર જગ મિત્ત;
સત્ય વચન મુખ ભાખીએ જી, પરિહર પરનું વિત્ત. સ૦ ૫

કામ કટક ભેદન ભણી જી, ધર તું શીલ સન્નાહ;
નવવિધ પરિગ્રહ મૂકતાં જી, લહીએ સુખ અથાહ. સ૦ ૬
દેવ મણુઅ ઉપસર્ગશું જી, નિશ્ચલ હોય સધીર;
બાવીશ પરિસહ જીતીયે જી, જિમ જીત્યા શ્રીવીર. સ૦ ૭

નવમી નિર્જરા ભાવના.

[દુહા.]

દૃઢપ્રહારી દૃઢ ધ્યાન ધરી, ગુણનિધિ ગજસુકુમાલ;
મેતારજ મદનબ્રમો, સુકોશલ સુકુમાલ. ૧
ઇમ અનેક મુનિવર તર્યા, ઉપશમ સંવર ભાવ;
કઠિન કર્મ સવિ નિર્જર્યાં, તેણે નિર્જર પ્રસ્તાવ. ૨

ઢાલ-નવમી.

[આદિ જીનેસર પૂજંતાં દુઃખ મેટો રે-એ દેશી.]

નવમી નિર્જર ભાવના, ચિત્ત ચેતો રે,
આદરો વ્રત પચ્ચખ્ખાણ, ચતુર ચિત્ત ચેતો રે;
પાપ આલોચો ગુરૂ કન્હે, ચિ૦ ધરિયે વિનય સુજાણ. ચ૦ ૧
વૈયાવચ્ચ બહુવિધ કરો, ચિ૦ દુર્બલ બાલ ગિલાન; ચ૦
આચારજ વાચક તણો, ચિ૦ શિષ્ય સાધર્મિક જાણ. ચ૦ ૨
તપસી કુલ ગણ સંઘનો, ચિ૦ થિવિર પ્રવર્ત્તક વૃદ્ધ; ચ૦
ચૈત્ય-ભક્તિ બહુ નિર્જરા, ચિ૦ દશમે અંગ પ્રસિદ્ધ. ચ૦ ૩
ઉભય ટંક આવશ્યક કરો, ચિ૦ સુંદર કરી સજ્ઝાય; ચ૦
પોસહ સામાયિક કરો, ચિ૦ નિત્ય પ્રત્યે નિય મન ભાય. ચ૦ ૪
કર્મસૂદન કનકાવલી, ચિ૦ સિંહનિક્રીડિત હોય; ચ૦
શ્રીગુણરયણ સંવત્સરૂ, ચિ૦ સાધુ પડિમ દશ હોય. ચ૦ ૫

શ્રુત આરાધન સાચવો, ચિ૦ યોગ વહન ઉપધાન; ચ૦
શુકલ ધ્યાન સૂધું ધરો, ચિ૦ શ્રી આંબિલ વર્દ્ધમાન. ચ૦ ૬
ચૌદ સહસ અણગારમાં, ચિ૦ ધન **ધન્નો** અણગાર; ચ૦
સ્વયંમુખ **વીર** પ્રશંસિઓ, ચિ૦ **ખંધક મેઘકુમાર.** ચ૦ ૭

દશમી લોકસ્વરૂપ ભાવના.

[દુહા.]

મન દારૂ તન નાલિ કરી, ધ્યાનાનલ સલગાવ;
કર્મકટક ભેદન ભણી, ગોલા જ્ઞાન ચલાવ. ૧
મોહરાય મારી કરી, ઉંચો ચઢી અવલોય;
ત્રિભુવન મંડપ માંડણી, જિમ પરમાનંદ હોય. ૨

ઢાલ–દશમી.

[પામી સુગુરૂ પસાય રે–એ દેશી.]

દશમી લોક સ્વરૂપ રે, ભાવના ભાવીએ;
નિસુણિ ગુરૂ ઉપદેશથી એ. ૧
ઉર્ધ્વ પુરૂષ આકાર રે, પગ પહોળા કરી;
કર દોઉ કટી રાખીએ એ. ૨
એણે આકારે લોક રે, પુદ્ગલ પૂરીઓ;
જિમ કાજલની કૂપલી એ. ૩
ધર્મ અધર્મ આકાશ રે, દેશ પ્રદેશ એ;
જીવ અનંતે પૂરીઓ એ. ૪
સાત રાજ દેશુણ રે, ઉર્ધ્વ તિરિય મલી;
અધો લોક સાત સાધિકું એ. ૫
ચૌદ રાજ ત્રસ નાડી રે, ત્રસ જીવાલય;
એક રજ્જુ દીર્ઘ વિસ્તરૂ એ. ૬

ઉર્ધ્વ સુરાલય સાર રે, નિરય ભુવન નીચે;
નાભિ નર તિરિ દ્વો સુરા એ. ૭
દ્વીપ સમુદ્ર અસંખ્ય રે, પ્રભુ મુખ સાંભળી;
રાજઋષિ શિવ સમજીઓ એ. ૮
લાંબી પહોળી પણયાલ રે, લખ જોયણ લહી;
સિદ્ધશિલા શિર ઉજળી એ. ૯
ઉંચો ધનુ સય તીન રે, તેત્રીશ સાધિકે;
સિદ્ધ યોજનને છેહડે એ. ૧૦
અજર અમર નિકલંક રે, નાણ દંસણમય;
તે જોવા મન ગહગહે એ. ૧૧

અગ્યારમી બોધી દુર્લભ ભાવના.

[દુહા.]

વાર અનંતી ફરસીએ, છાલીવાટક ન્યાય;
નાણ વિના નવિ સાંભરે, લોક ભ્રમણ ભડવાય. ૧
રત્નત્રય ત્રિહું ભુવનમેં, દુલહાં જાણી દયાળ;
બોધિ રયણ કાજે ચતુર, આગમ ખાણ સંભાળ. ૨

ઢાલ—અગ્યારમી.

[રાગ—ખંભાતી.]

દશ દ્દષ્ટાંતે દોહિલો રે, લાધો મણુઅ જમારો રે,
દુલહો અંબર ફૂલ જયું રે, આરજ ઘર અવતારો રે;
મોરા જીવન રે, બોધિ ભાવના અગ્યારમી રે,
ભાવો હૃદય મઝારો રે. ૧
ઉત્તમ કુલ તિહાં દોહિલો રે, સદ્દગુરૂ ધર્મ સંયોગો રે;
પાંચે ઇંદ્રિય પરવડાં રે, દુલ્લહો દેહ નિરોગો રે. મો૦ ૨

સાંભળવું સિદ્ધાંતનું રે, દોહિલું તસ ચિત્ત ધરવું રે;
સૂધી સદ્દહણા ધરી રે, દુક્કર અંગે કરવું રે. મો૦ ૩
સામગ્રી સઘળી લહી રે, મૂઢ મુધા મમ હારો રે;
ચિંતામણિ દેવે દિયો રે, હાર્યો જેમ ગમારો રે. મો૦ ૪
લોહ કીલકને કારણે રે, કુણ યાન જલધિમાં ફોડે રે;
ગુણકારણ કોણ નવલખો રે, હાર હિયાનો ત્રોડે રે. મો૦ ૫
બોધિ રયણ ઉવેખીને રે, કોણ વિષયારથ દોડે રે;
કાંકર મણિ સમોવડ કરે રે, ગજ વેચે ખર હોડે રે. મો૦ ૬
ગીત સુણી નટણી કને રે, ક્ષુલ્લકે ચિત્ત વિચાર્યું રે;
કુમારાદિક પણ સમજીયા રે, બોધિ રયણ સંભાર્યું રે. મો૦ ૭

બારમી ધર્મ દુર્લભ ભાવના.

[દુહા.]

પરિહર હરિ હર દેવ સવિ, સેવ સદા અરિહંત;
દોષ રહિત ગુરૂ ગણધરા, સુવિહિત સાધુ મહંત. ૧
કુમતિ કદાગ્રહ મૂક તું, શ્રુત ચારિત્ર વિચાર;
ભવજલ તારણ પોત સમ, ધર્મ હિયામાં ધાર. ૨

ઢાલ-બારમી.

[સ્વામી સીમંધર વિનતિ-એ દેશી.]

ધન ધન ધર્મ જગહિતકરૂ, ભાખિયો ભલો જિનદેવ રે;
ઇહ પરભવ સુખદાયકો, જીવડા જનમ લગે સેવ રે. ૧
ભાવના સરસ સુરવેલડી, રોપ તું હૃદય આરામ રે;
સુકૃત તરૂ લહિય બહુ પસરતી, સફલ ફલશે અભિરામ રે. ભા૦ ૨
ક્ષેત્ર શુદ્ધિ કરીય કરૂણારસે, કાઢી મિથ્યાદિક સાલ રે;
ગુપ્તિ ત્રિહું ગુપતિ રૂડી કરે, નીક તું સુમતિની વાલ રે. ભા૦ ૩
સિંચજે સુગુરૂ વચનામૃતે, કુમતિ કંથેર તજી સંગ રે;
ક્રોધ માનાદિક શૂકરા, વાનરો વારી અનંગ રે. ભા૦ ૪

સેવતા એહને કેવલી, પન્નર સય તીન અણગાર રે;
ગૌતમ શિષ્ય શિવપુર ગયા, ભાવતાં દેવગુરૂ સાર રે. ભા૦ ૫

શુક પરિવ્રાજક સીધલો, અર્જુનમાલી શિવવાસ રે;
રાય પરદેશી જે પાપીયો, કાંપીયો તાસ દુઃખ પાસ રે. ભા૦ ૬

દુષમ સમય દુપ્પસહ લગે, અવિચલ શાસન એહ રે;
ભાવશું ભવિયણ જે ભજે, તેહ શુભમતિ ગુણ ગેહ રે. ભા૦ ૭

[દુહા.]

તપગચ્છપતિ વિજયદેવ ગુરૂ, વિજયસિંહ મુનિરાય;
શુદ્ધ ધર્મદાયક સદા, પ્રણમો એહના પાય. ૧

ઢાલ-તેરમી.

[ગાયો ગાયો રે–એ દેશી.]

તુમે ભાવો રે ભવી ઈણી પરે ભાવના ભાવો;
તન મન વયણ ધર્મ લય લાવો, જિમ સુખ સંપદ પાવો રે. ભ૦ ૧

લલના લોચન મન ન ડોલાવો, ધન કારણ કાંઈ ધાવો;
પ્રભુશું તારોતાર મિલાવો, જો હોય શિવપુર જાવો રે.
કાંઈ ગર્ભાવાસ ન આવો રે—ભ૦ ૨

જંબૂની પેરે જીવ જગાવો, વિષયથકી વિરમાવો;
એ હિતશિખ અમારી માની, જગ જશ પડહ વજાવો રે. ભ૦ ૩

શ્રી **જશસોમ** વિબુધ વૈરાગી, જગ જસ ચિહું ખંડ ચાવો;
તાસ શિષ્ય કહે ભાવન ભણતાં, ઘર ઘર હોય વધાવો રે. ભ૦ ૪

[દુહા.]

ભોજન નભ ગુણ વરસ શુચિ, સિત તેરશ કુજ વાર;
ભગતિ હેતુ ભાવન ભણી, જેસલમેર મઝાર. ૧

ઇતિ શ્રી જશસોમ શિષ્ય જયસોમ કૃત
બાર ભાવનાની સજ્ઝાય સમ્પૂર્ણ.

—ઃ શ્રી મેરૂવિજયજી કૃત ઃ—

શીયલની નવ વાડની સજઝાય.

ઢાલ-પહેલી.

[પ્રભુજી સુખકર સમકિત દીજે—એ દેશી.]

શારદ માત મયા મુજ કીજે, દીજે અવિરલ વાણી રે;
નવવિધ વાડ કહું સંક્ષેપે, ગુણ મણિરયણની ખાણી રે. ૧
પહેલી વાડ વસતિની જાણો, ભાંખે શ્રી જિન વીર રે;
શીલ જતન કરવાને કાજે, તે સુણજો સહુ ધીર રે. પહેલી૦ ૨
જે વસતિયે નારીજન હોયે, પશુ અને વલી પંડ રે;
તેહ ઘરે રહેતાં બ્રહ્મચારીનું, ન રહે શીલ અખંડ રે. પહેલી૦ ૩
જિમ માંજારથકી મૂષક વલી, સિંહથકી શિયાલ રે;
જિમ વલી ફાલ દિયંતાં વાનર, બીહે તિમ વ્રતપાલ રે. પહેલી૦ ૪
ચોથા વ્રતનો જો પખ વંછે, તો નારી ન ધરજે મન્ન રે;
પહેલા મોહ લગાડી આપણો, હરશે શીલ રતન્ન રે. પહેલી૦ ૫

ઢાલ-બીજી.

[સુત સિદ્ધારથ ભૂપનો રે—એ દેશી.]

બીજી વાડ કથા તણી રે, તે સુણજો નરનાર;
સ્ત્રીશું વિકથા જે કરે રે, તે નર સાર ગમારો રે.
શીલ સુપાલિયે, શીલે શિવસુખ હોય રે;
પાપ પખાલિયે૦ એ આંકણી૦ ૧
વાત વિવિધ પરે કેલવી રે, મ કરો નારીશું જાણ;
સરાગ વચન નવિ બોલીયે રે, વાડ તણી હોય હાણ રે. શી૦ ૨

નાલિકેર ચોખો મિલે રે, ચોખો સંચલ ખાર;
સંચલ વિણુસે નીરથી રે, તિમ વિણુસે બ્રહ્મચારો રે. શી૦ ૩
શ્વાન હડકવા પાવસે રે, કુપથ્યે રોગ વિકાર;
પ્રગટે તિમ સ્ત્રીવાતથી રે, ભાવે વાડ વિચારો રે. શી૦ ૪

ઢાલ-ત્રીજી.

[સંભવ જિનવર વિનતિ-એ દેશી.]

ત્રીજી વાડ હવે સાંભલો, આસનની કહું તેહ રે;
જે આસન બેઠી કામિની, નવિ બેસે મુનિ જેહ રે.
શીલવંત છાંડે તે છેહ રે—ત્રી૦ ૧
જિમ કોઇ નિરધન વાણીયો, રલે ખપે દિનરાત રે;
રૂઓ માત્ર તે નવિ લહે, ધન કંચન કેહી વાત રે.
ઇમ જોગવે નિજ જાત રે—ત્રી૦ ૨
પરવ દિવસ કોઇ આવીયો, કરે સહુ જન પકવાન રે;
તે નિરધનના બાલક રૂએ, આપણ કરીએ પકવાન રે.
કિહાંથી કાઢે તે ધાન રે—ત્રી૦ ૩
બાલકના આગ્રહ થકી, લાવે ગોધૂમ ધાન રે;
પડસૂલી કરી તેહની, લાવે શાક અસાન રે.
કોહલા કેરૂં તે માન રે—ત્રી૦ ૪
કોહલું શાક તે કેળવી, મૂકયું કણુકને પાસ રે;
વાક ગયો સવિ તેહનો, તે રહ્યો વદન વિકાસ રે. ત્રી૦ ૫
તિમ સ્ત્રી આસન બેસતાં, વાડ શિથિલ તસ જાણુ રે,
ઘટિકા હોય છાંડે તેહની, સ્ત્રી ત્રણ પહોર પ્રમાણુ રે;
તજે પુરૂષાસન ઠાણુ રે, ભાખે ત્રિભુવન ભાણુ રે,
મેરૂ કરે ગુણગાન રે. ત્રી૦ ૬

ઢાલ-ચોથી.

[ત્રણ શુદ્ધિ સમકિત તણી રે-એ દેશી.]

નારી અંગ ન જોઇએ રે, લાગે બહુલો રાગ રે;
શીલવંતની વાડનો રે, તિહાંથી થાયે ત્યાગ રે. નારી૦ ૧
વીર જિણેસર ઈમ કહે રે, તુમે રાગદૃષ્ટિ નિવારો રે;
શ્રી જિન પ્રવચન જોઇને રે, સુપુરૂષ આતમ તારો રે. નારી૦ ૨
જિમ કોઈ અંધ પુરૂષ હતો રે, મિલિયો વૈદ સુજાણ રે;
તે કહે ઓષધ તુજ કરૂં રે, જો માને માહરી આણ રે. નારી૦ ૩
ઓષધ જોગ સાજો કર્યો રે, તું સૂરજ સાહમું ન જોય રે;
તે કેતે દિન વિસર્યું રે, રવિ જોયે અંધ તે હોય રે. નારી૦ ૪
તેહ પરે વ્રતધારકો રે, નવિ જુએ સ્ત્રીના અંગ રે;
ભાંજે વાડ ચોથી ખરી રે, હવે પંચમી સુણજો સુરંગ રે. નારી૦ ૫

ઢાલ-પાંચમી.

[સિદ્ધારથના રે નંદન વિનવું-એ દેશી.]

સુણ વ્રતધારી રે શીયલજ રાખીયે, ચંચલ મન કરી ઠામ;
ભીતિ કડુખલે રે વાડ વિચાલમાં, મ કરજે વિસરામ. સુણ૦ ૧
શ્રીપુર પાટણ રાજા રાજીઓ, જિતશત્રુ તસ નામ;
તિહાં વ્યવહારી રે એક વાણિજ કરે, લાખ ને મીણ વિરામ. સુણ૦ ૨
ચુહલા પાખલિ મૂકે તે ભરી, વહોરી લાખ ને મીણ;
તાપને જોગે રે તે સવિ ગલી ગયું, કામે ભાખે રે દીણ. સુણ૦ ૩
નવિ કાંઈ પાસે રે આપે તેહને, તિમ દૃષ્ટાંતજ હોય;
સ્ત્રીના હાસ્ય કુતૂહલ સાંભલે, ભાંજે વાડ તું જોય. સુણ૦ ૪

ઢાલ-છઠ્ઠી.

સુણ સુણ રે પ્રાણી, રાખો વાડ વિશેષ,
પૂરવના કામભોગ, નવિ સંભારો **અશેષ**;
સંભાર્યે દૂષણ, ભાંજે વ્રતની વાડ,
કુયતને રાખી, આતમ નરક મ પાડ. ૧

ત્રુટક.

આતમ તાર જિમ કો બે બાંધવ, આવ્યા નગર ઉદ્યાન,
ક્રીડા કરી થાક્યા બે બેઠા, વૃક્ષ હેઠલ સુજાણ;
તવ તે થડથી અહિ નિસરીયો, ડસે પુરૂષને અંગે,
બીજે દીઠો પણ નવિ બોલ્યો, ઘરે આવ્યા મન રંગે. ૨
એક વરસ ઇમ વોલે, તે બેહુ બંધવ આવે,
તે થાનક દેખી, ડંસની વાત જણાવે;
તવ તસ વિષ ચઢીયો, કાલ કરે તત્કાલ,
તિમ નવિ સંભારે, પૂરવ ક્રીડા ઢાલ. ૩

ત્રુટક.

નવિ સંભારે પૂરવક્રીડા, છઠ્ઠી વાડ ઇમ રાખે,
સમવસરણ બેસી જિન વીરો, સહુ સાંભલતાં ભાખે;
સાતમી વાડ સુણો ભવી પ્રાણી, સરસ આહાર ન લીજે,
એ કાયા કૂડી પોષંતા, નિશ્ચે નરક પડીજે. ૪
રસના વશ કીજે, સરસ વસ્તુ ન લીજે,
ઇંદ્રિ પરવશ થાયે, જેમ કોઈ કુષ્ઠી કહીજે;
તસ વૈદ્યજ મલીયો, કહે તું મદ્ય ન ખાય,
તો તુજ હું ઓષધ, કરૂં જેમ પોઢો થાય. ૫

ત્રુટક.

પોઢો થયો તેહના ઔષધથી, વૈદ વચન વિસાર્યું,
મદ્યપાન કરીયું વલી જે તે, રોગે તસ તનુ ભાર્યું;
તે દુઃખિયો રસનાનો વાહ્યો, તિમ સહી રસના વારે,
આહાર લીયે સંજમને કાજે, પણ બલ રૂપ ન વધારે. ૬

ઢાલ–સાતમી.

[સુણ જિનવર શેત્રુંજા ધણીજી–એ દેશી.]

હવે આઠમી વાડ સાંભલોજી, અધિક ન લેવો રે આહાર;
બ્રહ્મચારી સહી ઉઠીયેજી, ઊણા કવલ બે ચાર.
સુગુણનર ! સાંભલજો એક વાત૦ ૧
જિમ બે પંથી ચાલતાજી, આવ્યા વનહ મોઝાર;
ભોજનવેલા થઈ તિસેજી, કરે સજાઈ સાર. સુ૦ ૨
લઘુ ભાજન અન્નહ ઘણુંજી, જાવા લાગ્યું રે ધાન;
તવ કૂડી મતિ ઉપનીજી, ઉપર મૂકયો પાહાણ. સુ૦ ૩
ભાગ્યું ભાજન અન્ન ગયુંજી, નવિ સરીયું તસ કાજ;
તિમ વ્રતી અધિક આહારથીજી, આલે વાડ મ ભાંજ. સુ૦ ૪

ઢાલ–આઠમી.

[સાહેબજી સાચી તાહરી વાણી–એ દેશી.]

નવમી વાડ હવે સુણો, શ્રાવક સાધુ સુજાણ;
અંગ વિભૂષા જે કરે, બ્રહ્મવ્રતતણી રે તસ હોય હાણ કે.
પાલો રે વ્રત ભાવે, વ્રત પાલતાં રે દુઃખ ઢુંકડું નાવે કે–પા૦ ૧
બ્રહ્મચારી શ્રાવક યતિ, નવિ કરે મરડા મોડ;
ઉજ્જવલ આછાં લુગડાં, વલી બહુ મૂલાં રે પહેરતાં હોય ખોડ કે.
પાલો૦ ૨

કુંભકાર એક ડોકરો, જાચે માટી કાજે;
ખણુતાં રતન પ્રગટ થયું, તે ધોઇ રે તેણે મૂક્યું પાજે કે.
પાલો૦ ૩

માંસ ખંડ જાણી કરી, સમલી લેઇ જાય;
નાખ્યું કૂપમાંહે જઇ, કરે ઓરતો રે દુઃખ સબલું થાય કે.
પાલો૦ ૪

સમલી સરિખી કામિની, રયણુ સરિખું શીલ;
બ્રહ્મચારી જો સાચવે, તો ઇહ ભવ રે તસ પરભવ લીલ કે.
પાલો૦ ૫

શ્રી અકબરપુરમાંહે રહી, કીધી એહ સજ્ઝાય;
સંવત સત્તર કર શ્રાવણુ માસે, વ્રત પાલતાં રે દુઃખ દૂરે પલાય કે.
પાલો૦ ૬

શ્રી દેવવિજય પંડિત વરૂ, શ્રી જયવિજય બુધરાય;
તસ સીસ **મેરૂવિજય** કહે, વ્રત પાલતાં રે નવનિધિ ઘર થાય કે.
પાલો૦ ૭

ઇતિ શ્રી મેરૂવિજયજી કૃત નવવાડની
સજ્ઝાય સમ્પૂર્ણ.

—: શ્રી ઉદયરત્નજી વિરચિત :—

શીયલની નવવાડની સજઝાય.

[દુહા.]

શ્રીગુરૂને ચરણે નમી, સમરી શારદ માય;
નવવિધ **શીલની** વાડનો, ઉત્તમ કહું ઉપાય. ૧

ઢાલ–પહેલી.

પહેલીને વાડે હોજી વીર જિનવરે કહ્યો,
સેવો સેવો હો વસતિ વિચારીને જી;
સ્ત્રી પશુ પંડગ હોજી વાસો વસે જિહાં,
તિહાં નવિ રહેવું હો શીલવ્રતધારીને જી. ૨
જીમ તરૂડાલે હોજી વસતો વાનરો,
મનમાં બીહે રખે ભુંઇ પડું જી;
મંજારી દેખી હોજી પિંજરમાંહેથી,
પોપટ ચિંતે હો રખે દાઢે ચડું જી. ૩
જિમ સિંહલંકી હોજી સુંદરી શિર ધરી,
જલનું બેડું હો જુગતિશ્યું જાલવે જી;
તિમ મુનિ મનને હોજી રાખે ગોપવી,
નારીને નિરખી હોજી ચિત્ત નવિ ચાલવે જી. ૪
જિહાં હોવે વાસો હોજી સહેજે મંજારનો,
જોખમ લાગે હો તિહાં મુષકની જાતિને જી;
તિમ બ્રહ્મચારી હોજી નારીની સંગતે,
હારે હો હારે રે શીયલ સુધાતને જી. ૫

ત્રુટક.

એમ વાડ વિઘટે વિષય પ્રગટે, શંકા કંખા નીપજે,
તીવ્ર કામે ધાતુ બિગડે, રોગ બહુવિધ ઉપજે;
મન્નમાંહિ વિષય વ્યાપે, વિષયશું મન રહે મલી,
ઉદયરત્ન કહે તિણે કારણુ, નવ વાડ રાખો નિર્મલી. ૬

ઢાલ-બીજી.

સુરપતિ સેવિત ત્રિભુવન ધણી, અજ્ઞાન તિમિરહર દિનમણિ;
શીલરયણુ યતનાને તંતે, ભાંખી વાડ બીજી ભગવંતે. ૧

ત્રુટક.

ભગવંત ભાખે સંઘ શાખે, શીયલ સુરતરૂ રાખવા;
મુક્તિ મહાફલ હેતુ અદ્‌ભુત, ચારિત્રનો રસ ચાખવા. ૨
મીઠે વચને માનનીશ્યું, કથા ન કરે કામની;
વાડ વિધશ્યું જેહ પાલે, બલિહારી તસ નામની. ૩
વાત વ્રતને ઘાતકારી, પવન જિમ તરૂપાતને;
વાત કરતાં વિષય જાગે, તે માટે તજો એ વાતને. ૪
લીંબુ દેખી દૂરથી જિમ, ખટાશે ડાઢા ગલે;
ગગન ગર્જારવ સુણીને, હડકવા જિમ ઉચ્છલે. ૫
તિમ બ્રહ્મચારીના ચિત્ત વિણસે, વયણ સુંદરીનાં સુણી;
કથા તજો તિણે કારણે, ઇમ પ્રકાશે ત્રિભુવનધણી. ૬

ઢાલ-ત્રીજી.

[મારૂં મન મોહ્યું રે શ્રી સિદ્ધાચલે રે-એ દેશી.]

ત્રીજીને વાડે રે ત્રિભુવન રાજીયો રે, ઇણિ પરે દિયે ઉપદેશ;
આસન છંડો રે સાધુજી નારીનું રે, મુહૂર્ત્તલગે સુવિશેષ. ૧

હું બલિહારી રે જાઉં તેહને રે, ધન્ય ધન્ય તેહની હો માત;
શીયલ સુરંગી રે રંગાણી રાગશું રે, જેહની સાતે હો ધાત. હું૦ ૨
શયનાસને રે પાટને પાટલે રે, જિહાં જિહાં બેસે હો નાર;
બે ઘડી લગે રે તિહાં બેસે નહિ રે, શીલવ્રત રાખણહાર. હું૦ ૩
કોહલા કેરી રે ગંધસંયોગથી રે, જિમ જાયે કણકનો વાક;
તિમ અબલાનું રે આસન સેવતાં રે, વિણસે શીયલ સુપાક. હું૦ ૪

ઢાલ-ચોથી.

ચોથીને વાડે તુમે ચેતજો હો રાજ, ઇણિ પરે ભાંખે શ્રીજિનભૂપ રે;
સંવેગી સુધા સાધુજી૦
નયણ કમલ વિકાસીને હો રાજ, રખે નિરખો રમણીનું રૂપ રે. સં૦ ૧
રૂપ જોતાં રઢ લાગશે હો રાજ, હેલા ઉલ્લસશે અનંગ રે; સં૦
મનમાંહિ જાગશે મોહની હો રાજ,
ત્યારે હોશ્યે વ્રતનો ભંગ રે. સં૦ ૨
દિનકર સામું દેખતાં હો રાજ,
જગમાં નયણે ઘટે જિમ તેજ રે; સં૦
તિમ તરૂણી તન પેખતાં હો રાજ,
હીણું થાયે શીયલશું હેજ રે. સં૦ ૩

ઢાલ-પાંચમી.

[તે દિન ક્યારે આવશે-એ દેશી]

પાંચમી વાડ પરમેશ્વરે, વખાણી હો વારૂ;
સાંભળજો શ્રોતા તુમે, ધરમી વ્રતધારૂ. ૧
કુડયંતર વરકામિની, રમે જિહાં રાગે;
સ્વર કંકણાદિકનો સુણી, જિહાં મનમથ જાગે. ૨

તિહાં વસવું બ્રહ્મચારીને, ન કહ્યું વીતરાગે;
વાડ ભાંગે શીલરત્નની, જિહાં લાંછન લાગે. ૩
અગ્નિપાસે જિમ ઓગલે, ભાજનમાંહે ધરીયાં;
લાખ ને મીણ જાયે ગલી, નવિ રહે રસ ભરીયાં. ૪
તિમ હાવભાવ નારીતણાં, હાંસુંને રૂદન્ન;
સાંભલતાં શીલ વિઘરે, મન વેધે મદન્ન. ૫

ઢાલ-છઠ્ઠી.

છઠ્ઠીને વાડે છેલ છબીલો, ગુણરત્ને ગાઢો ભર્યો જી;
સિદ્ધારથ કુલે નગીનો, વીરજિણંદ એમ ઉચ્ચર્યો જી. ૧
અવ્રતીપણે જે જે આગે, કામક્રીડા બહુવિધ કરી જી;
વ્રત લેઇને વિલસિત પહેલાં, રખે સંભારો દીલ ધરી જી. ૨
અગ્નિભાર્યા ઉપર પુલો, મેલે જિમ જ્વાલા વમે જી;
વરસ દિવસે જિમ વિષધરનું, શંકાયે વિષ સંક્રમે જી. ૩
વિષય સુખ જે વિલસિત પહેલાં, તિમ શીલવંત સંભારતો જી;
વ્યાકુલ થઇને શીલ વિરાધે, પછે થાયે વલી ઓરતો જી. ૪

ઢાલ-સાતમી.

સાતમી વાડે વીર પયંપે, સુણો સંયમના રાગી હો;
શીલ રથના હો ધોરી, સુધા સાધુ વૈરાગી,
મુઝ આણાકારી બ્રહ્મચારી, વિષય-રસના ત્યાગી હો. શી૦ ૧
સરસ આહાર તજજો સહી જી, વિગય થોડી વાવરજો; શી૦
માદક આહારે મનમથ કોપે, તેજાનો પરિહરજો હો. શી૦ ૨
સન્નિપાત જિમ ઘૃત જોગે, અધિક કરે ઉલાલો હો; શી૦
પાંચે ઇંદ્રિય તિમ રસે પોષ્યાં, ચારિત્રમાં કરે ચાલો હો. શી૦ ૩

ઢાલ-આઠમી.

[ધન્ય દિન વેલા ધન્ય ઘડી તેહ-એ દેશી.]

ત્રિશલાસુત હો ત્રિગડે બેસી એમ,
આઠમી વાડ વખાણી શીલની જી;
અતિમાત્રા હો આહાર તજો અણગાર,
લાલચ રાખો જો સંયમ શીલની જી. ૧
અતિઆહારે હો આવે ઉંઘ અપાર,
સુપનમાંહી હો થાયે શીલવિરાધના જી;
વલી થાયે હો તેણે મદવંત દેહ,
સંયમની હો નવિ થાયે આરાધના જી. ૨
જિમ શેરના હો માપામાંહે દોઢ શેર,
ઓરીને ઉપર દિજે ઢાંકણું જી;
ભાંજે તોલડી હો ખીચડી ખેરૂ થાય,
તિમ અતિમાત્રાયે વ્રત બિગડે ઘણું જી. ૩

ઢાલ-નવમી.

નવમી વાડે નિવારજ્યો રે, સાધુજી શણગાર;
શરીર શોભાવ્યું શોભે નહિ રે, અવનીતલે અણગાર. ૧
એમ ઉપદેશે વીરજી રે, મુનિવર ધરજ્યો મન્ન;
શિખામણ એ માહરી રે, કરજ્યો શીલ જતન્ન. ૨
સ્નાન વિલેપન વાસના રે, ઉત્તમ વસ્ત્ર અપાર;
તેલ તંબોલ આદે તજો રે, ઉદ્ભટ વેશ મ ધાર. ૩
ધોઇને ધરણી ધર્યો રે, જિમ રત્ન હાર્યો કુંભાર;
તિમ શીલ-રત્નને હારશ્યો રે, જો કરશ્યો શણગાર. ૪

ઢાલ-દશમી.

એકલી નારી સાથે, મારગે નવિ જાવું હો,
વલી વાત વિશેષ ન કીજીએ;
એક સેજે નર હોય, શીલવંત ન સુવે હો,
સહેજે ગાલ ન દિજીયે. ૧
ન સુવાડે નિજ પાસ, સાડા છ વરસની હો, પુત્રીને પણ હેજમાં;
સાત વરસ ઉપરાંત, સુતને પણ ન સુવારે હો,
શીલવંતી તેમ સેજમાં. ૨
સ્ત્રીસંગે નવલાખ, [1]પ્રાણી હણાયે હો, કાંઈ ભગવંતે ભાંખ્યું ઈસ્યું;
અસંખ્યાતા પણ જીવ, સંમુચ્છિંમ પંચેંદ્રિય હણાયે હો,
વલી ઘણું કહીયે કિસ્યું. ૩
એમ જાણી નરનાર, શીલની સદ્દહણા હો, સુધી મનમાં ધારજો;
લહી દુર્ગતિનું મૂલ, અબ્રહ્મ સેવામાંહિ હો,
જાતાં મનને વારજો. ૪
તપ ગચ્છ ગયણ દિણંદ, વંછિત ફલદાતા હો,
શ્રી હીરરત્ન સૂરીશ્વરૂ;
પામી તાસ પસાય, વાડો એમ વખાણી હો,
શીલની એહ મનોહરૂ. ૫
ખંભાત રહી ચોમાસ **સત્તરસેં ત્રેસઠે હો,**
શ્રાવણ વદિ બીજ બુધે ભણે;
ઉદયરત્ન કહે કર જોડી, શીયલ જે પાલે હો,
તેહને જાઉં ભામણે. ૬

ઈતિ શ્રી ઉદયરત્નજી કૃત નવવાડની સજ્ઝાય સમ્પૂર્ણ.

---

૧. પાઠાંતર-જીવ પંચેંદ્રિ હણાયે હો.

૧–શીયલની સજ્ઝાય.

[ધર્મ જિનેસર ગાઉં રંગશું–એ દેશી.]

શ્રી જિનવાણી હો ભવિયણ ચિત્ત ધરો,
છડો વિષય વિરૂપ; **ચતુરનર !**
નારી દેખી હો નયણ ન જોડીયે,
નવિ પડીયે ભવકૂપ. ચ૦ શ્રી૦ ૧
સજ્જન સનેહી હો શીયલથી સુખ લહે,
આતમ નિર્મલ થાય; ચ૦
વ્રત સકલમાં જેહ શિરોમણિ,
જસ ગુણ સુર–નર ગાય. ચ૦ શ્રી૦ ૨
ચક્ષુ કુશીલે હો જે સુખ માણતા,
વિણસાડે નિજકાજ; ચ૦
કાચને કટકે હો રતન ચિંતામણિ,
હારે નિજ કુલ લાજ. ચ૦ શ્રી૦ ૩
રૂપને જોવે હો રાગ વધે સહી,
વિષય વધે મન કાય; ચ૦
મનને પાપે હો મચ્છ તંદુલીઓ,
જુઓ મરી સાતમીએ જાય. ચ૦ શ્રી૦ ૪
ધિગ ધિગ સરસવ સુખને કારણે,
દુઃખ લહે મેરૂ સમાન; ચ૦
અણભોગવતાં હો ભવ સાયર રૂલે,
કરતા યુવતિનું ધ્યાન. ચ૦ શ્રી૦ ૫

રાજા **રૂપી** હો નયણુ કુશીલથી,
લક્ષ્મણા મનને રે પાપ; ચ૦
કાયાને જોગે હો **સત્યકી**પ્રમુખ બહુ,
પામ્યા ભવદવ તાપ. ચ૦ શ્રી૦ ૬
સંયમ પાલ્યું હો સહસ વરસ લગે,
રાજઋષિ કુંડરીક; ચ૦
ઉત્તરાધ્યયને હો ભોગને ચાખતો,
પામ્યો નરકની ભીક. ચ૦ શ્રી૦ ૭
સામગ્રી જોગે હો જે નથી સાધતા,
લહેશે ભવની રે વાટ; ચ૦
ભાંગ્યો ઘટ તે મિલવો દોહિલો,
કામનું મુખડું રે દાટ. ચ૦ શ્રી૦ ૮
દીપક પકડી હો જે કૂવે પડે,
હરખે જે વિષ ખાય; ચ૦
અગ્નિ મૂકે હો નિજ આવાસમાં,
તસ કુણુ વારવા જાય. ચ૦ શ્રી૦ ૯
કાયા અશુચિ મલ મૂત્રે ભરી,
નરકની દીવી રે નાર; ચ૦
એહવું જાણી હો નવવિધ પાળજો,
પામશો જેમ ભવ પાર. ચ૦ શ્રી૦ ૧૦
શીલ થકી **જિન ઉત્તમ** પદ લહે,
રૂપ કલા ગુણુ જ્ઞાન; ચ૦
કીર્તિ વાધે હો ઇહભવ પરભવે,
જીવ લહે બહુમાન. ચ૦ શ્રી૦ ૧૧

પૂ. આચાર્યશ્રી વિજયદાનસૂરીશ્વરજી જૈન ગ્રન્થમાલા

પ્રાપ્તિસ્થાન–મા. હીરાલાલ રણછોડભાઇ, ગોપીપુરા–સુરત

ગ્રન્થાંક	નામ	કિંમત
૧	મૌન એકાદશી કથા પદ્ય	૦—૧–૦
૨	યવરાજર્ષિ કથા પદ્ય	૦—૧–૦
૩	શ્રી શ્રીપાલ ચરિત્ર પદ્ય	ભેટ
૪	શ્રી ઉપધાન વિધિ....	ભેટ
૫	શ્રીસામાયિકસૂત્ર વિધિસહિત	ભેટ
૬–૭–૮	શ્રી નિશીથચૂર્ણિ સભાષ્ય [સાઈકલો સ્ટાઇલ્ડ કોપી]	
૯	શ્રી પ્રતિક્રમણ સૂત્રપદ વિવૃતિ	૦—૬–૦
૧૦	શ્રી યોગશાસ્ત્ર [આન્તરશ્લોક અને ઉપયોગિશ્લોક યુક્ત]	ભેટ
૧૧	શ્રી પિંડવિશુદ્ધિ સટીક	૧–૧૨–૦
૧૨	શ્રી જિનગુણગાન અમીધારા સ્તવનાવલી....	ભેટ
૧૩	વિવિધ પ્રશ્નોત્તર ભાગ બીજો	
૧૪	સુવ્રત ઋષિ કથા	ભેટ
૧૫	લઘુપ્રવચન સારોદ્ધાર	ભેટ
૧૬	આવશ્યક નિર્યુક્તિ દીપિકા [શ્રી માણિક્યશેખરસૂરિકૃત]	
૧૭	પ્રાચીન સજ્ઝાય કર્ણિકા .... [૬૭ બોલ–૧૮ પાપસ્થાન–૮ દૃષ્ટિ–૧૨ ભાવના સકલચંદજી તથા જશસોમની તેમજ નવ વાડની શ્રી મેરૂવિજયજી તથા શ્રી ઉદયરત્નજી વિરચિત]	૦—૨–૦
૧૮	સ્વાધ્યાયદોહન [પ્રાચીનસૂરિસંદબ્ધ જિનસ્તવનાદિ સંગ્રહ]	